

Garance sociálních jistot v právním státě

Eva Drážná

Bakalářská práce
2012

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva DRÁŽNÁ**
Osobní číslo: **M09210**
Studijní program: **B 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Garance sociálních jistot v právním státě**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Charakterizujte právní stát jako garanta principu právní jistoty.
- Vymezte pojem sociální jistoty občanů v České republice.
- Rozeberte dosavadní průběh důchodové reformy v České republice z hlediska garance sociální jistoty.

II. Praktická část

- Provedte dotazníkové šetření mezi obyvateli Zlína ke změnám sociálních jistot po schválení důchodové reformy.
- Charakterizujte pohled občanů na stav sociálních jistot v souvislosti s důchodovou reformou.
- Navrhněte opatření směřující k udržitelné garanci sociálních jistot v právním státě.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

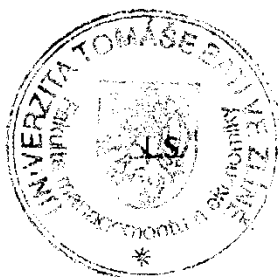
Seznam odborné literatury:

- [1] BOGUSZAK, J., ČAPEK, J. a GERLOCH, A. Teorie práva. 2. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. 348 s. ISBN 80-7357-030-0.
[2] HARVÁNEK, J. et al. Teorie práva. 2. vyd. Brno: MU, 2004. 342 s. ISBN 80-210-3509-9.
[3] KOLDINSKÁ, K. Sociální právo. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7179-620-6.
[4] PAVLÍČEK, V. et al. Ústavní právo a státověda: 2. díl část 2. Práva a svobody. 2. vyd. Praha: Linde, 2004. 241 s. ISBN 80-7201-472-2.

Vedoucí bakalářské práce: prof. JUDr. PhDr. Miloš Večeřa, CSc.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: 2. dubna 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 18. května 2012

Ve Zlíně dne 2. dubna 2012

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou/diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 7.5. 2012

Dražná

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem této práce je přiblížit pojem právní stát, jeho principy a především garanci sociálních jistot obyvatel právního státu. Dále se v teoretické části budu hlouběji věnovat problematice důchodové reformy v České republice, zejména o jejím průběhu a jejích základních pilířích. V praktické části potom zkoumám, jaký postoj k důchodové reformě mají zlíňští občané. Dále se také budu věnovat návrhům opatření, které by měly směřovat k udržitelné garanci sociálních jistot v právním státě.

Klíčová slova: právní stát, principy právního státu, sociální jistoty, důchodová reforma

ABSTRACT

The aim of this work is closer to the concept of the law state, its principles and, guarantee social security people, the in the law state. In the theoretical part I'll deeply describe the issue of pension reform in the Czech Republic, in particular about progress of reform and its fundamental pillars. In the practical part I explore people's opinion, on this topic in Zlín. In the and I will find some solutions, which could help guarantee social security

Keywords: law state, principles of law state, social guarantee, pension reform

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce prof. JUDr. PhDr. Miloši Večeřovi CSc. za veškerou pomoc při zpracovávání práce, trpělivost a ochotu.

Motto:

Nestačí jen něco vědět, je třeba to i využít, nestačí něco chtít, je třeba to i vykonat.

Johann Wolfgang von Goethe

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PRÁVNÍ STÁT JAKO SOCIÁLNÍ PRÁVNÍ STÁT	12
1.1 PRINCIPY PRÁVNÍHO STÁTU	13
1.1.1 Záruky základních práv a svobod	13
1.1.2 Ústavnost a zákonnost	13
1.1.3 Právní jistota.....	14
1.1.4 Suverenita lidu	14
1.1.5 Dělb a kontrola moci	15
1.1.6 Legitimita státní moci	16
1.2 SOCIÁLNÍ PRÁVNÍ STÁT A SOCIÁLNÍ PRÁVA	17
1.2.1 Sociální stát	17
1.2.2 Sociální práva.....	18
1.2.3 Systémy upravené sociálním právem.....	20
1.2.3.1 Ochrana práce	20
1.2.3.2 Sociální pojištění.....	20
1.2.3.3 Státní zaopatření	21
1.2.3.4 Sociální pomoc	21
2 SOCIÁLNÍ JISTOTY OBČANŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ	22
2.1 SOCIÁLNÍ POLITIKA V ČR.....	22
2.1.1 Modely sociální politiky	22
2.1.2 Vývoj sociální politiky v ČR.....	23
2.1.3 Provádění sociálního zabezpečení v České republice.....	24
2.1.3.1 Orgány provádějící sociální zabezpečení v ČR	24
2.1.3.2 Dávky sociálního zabezpečení.....	25
2.2 DŮCHODOVÁ POLITIKA V ČR	25
2.2.1 Financování důchodového systému v ČR.....	26
2.2.2 Podoba důchodového systému v ČR.....	26
2.2.2.1 Základní důchodové pojištění	26
2.2.2.2 Připojištění	27
3 DŮCHODOVÁ REFORMA V ČESKÉ REPUBLICĚ	28
3.1 PRŮBĚH DOSAVADNÍCH ZMĚN DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU ČR	28
3.1.1 Úpravy důchodového systému v letech 1990-1994	28
3.1.2 Úpravy důchodového systému v letech 1995- 1999	29
3.1.3 Úpravy důchodového systému v letech 2000- 2005	29
3.1.4 Další úpravy důchodového systému od roku 2006	29
3.2 PLÁN DŮCHODOVÉ REFORMY	30
3.2.1 I. Etapa důchodové reformy	30
3.2.2 II. Etapa důchodové reformy.....	30
3.2.3 III. etapa důchodové reformy	31
3.3 PILÍŘE DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU.....	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 NÁZORY ZLÍNSKÝCH OBČANŮ NA DŮCHODOVOU REFORMU	33

4.1	NUTNOST DŮCHODOVÉ REFORMY.....	34
4.1.1	Názory na nutnost důchodové reformy v rámci pohlaví.....	35
4.1.2	Názory na nutnost důchodové reformy jednotlivých věkových struktur	36
4.1.3	Názory na nutnost důchodové reformy v rámci různých sociálních skupin	38
4.2	POHLED OBČANŮ NA JEJICH ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ V DŮCHODOVÉM VĚKU.....	39
4.2.1	Názor na životní úroveň ve stáří v rámci pohlaví	41
4.2.2	Názor na životní úroveň ve stáří v jednotlivých věkových skupinách.....	41
4.2.3	Názor na životní úroveň ve stáří v rámci jednotlivých sociálních skupin	42
4.3	JAK SI SPOŘÍ ZLÍNSTÍ OBČANÉ NA DŮCHOD	44
4.3.1	Jak spoří muži a ženy	45
4.3.2	Jak spoří jednotlivé věkové skupiny	46
4.3.3	Způsob spoření v rámci jednotlivých sociálních skupin.....	47
4.4	DŮVĚRA ZLÍNSKÝCH OBČANŮ VE STÁT JAKO GARANTA SOCIÁLNÍCH JISTOT VE STÁŘÍ.....	48
4.4.1	Důvěra zlínských občanů ve stát z pohledu pohlaví	49
4.4.2	Důvěra zlínských občanů ve stát z pohledu různých věkových skupin	50
4.4.3	Důvěra zlínských občanů ve stát z pohledu různých sociálních skupin	51
4.5	NÁZOR ZLÍNSKÝCH OBYVATEL NA ODVOD ČÁSTI POJIŠTĚNÍ DO SOUKROMÝCH PENZIJNÍCH FONDŮ (2. PILÍŘE)	52
4.5.1	Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v rámci pohlaví.....	53
4.5.2	Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v různých věkových skupinách	53
4.5.3	Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v různých sociálních skupinách	54
5	POHLED OBČANŮ ČR NA STAV SOCIÁLNÍCH JISTOT VE SROVNÁNÍ S OBČANY ZLÍNA	57
5.1	POHLED ČESKÝCH OBČANŮ NA ZMĚNU ŽIVOTNÍ ÚROVNĚ V DŮCHODOVÉM VĚKU	57
5.2	JAK SPOŘÍ NA DŮCHOD OBČANÉ V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	58
5.3	DŮVĚRA OBČANŮ ČR VE STÁT JAKO GARANTA ZÁKLADNÍCH SOCIÁLNÍCH JISTOT.....	58
5.4	NÁZOR NA ODVOD DŮCHODOVÉHO PŘIPOJIŠTĚNÍ DO SOUKROMÝCH PF	59
5.5	CELKOVÉ SROVNÁNÍ NÁZORŮ OBČANŮ ČR S OBČANY ZLÍNA	59
6	DOPORUČENÍ PRO ZLEPŠENÍ SOCIÁLNÍCH JISTOT V ČR V SOUVISLOSTI S DŮCHODOVOU REFORMOU	60
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	64
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	67
	SEZNAM OBRÁZKŮ	68
	SEZNAM TABULEK.....	70
	SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Téma Garance sociálních jistot v právním státu jsem si vybrala z důvodu jeho aktuálnosti. V dnešní době se čím dál častěji skloňuje slovo reforma ať už v souvislosti s oblastí školství, oblasti zdravotnictví či oblasti důchodů. Občany České republiky tak čeká mnoho změn a proto chci čtenáře seznámit s jistotami, které stát občanům v této oblasti garantuje.

Cílem této práce je popsat, jaké jistoty je schopen stát v rámci své sociální politiky lidem zajistit. Chtěla bych se hlouběji věnovat problematice důchodové politiky, zejména pak probíhající důchodové reformě.

V teoretické části práce bych chtěla nejdříve vysvětlit pojmy právní a sociální stát, jejich principy a vymezit základní sociální práva, která sociální právní stát zajišťuje svým občanům.

Dále se zaměřím na garanci sociálních jistot v České republice. Vymezím fungování sociální politiky a s ní spojenou problematiku sociálního zabezpečení. Především se chci věnovat problematice důchodové politiky v ČR.

Na závěr teoretické části se zaměřím na probíhající důchodovou reformu, popíšu její dosavadní průběh a jednotlivé pilíře důchodového systému.

V praktické části budu formou dotazníkového šetření zjišťovat, jak občané Zlína vnímají změny, které nastanou v důsledku důchodové reformy a jak se na ně připravují. Také budu porovnávat, jak se názory zlínských občanů liší od údajů získaných z celorepublikového průzkumu.

V závěru praktické části bych vzhledem k výsledkům průzkumů chtěla navrhnout doporučení, která by vedla ke zlepšení sociálních jistot v souvislosti s důchodovou reformou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PRÁVNÍ STÁT JAKO SOCIÁLNÍ PRÁVNÍ STÁT

Pokud bychom měli říct, co je právní stát, přesná definice by byla obtížná. Právní stát totiž představuje ideál, ke kterému se jednotlivé státy více či méně přibližují (Harvánek 2004, s. 99). Můžeme tedy říct, že právní fakticky neexistuje. Přesto v dnešní době existuje mnoho států, kterým se téměř podařilo přiblížit se k tomuto ideálu a můžeme je tak označit za právní státy. Kdybychom pátrali po tom, co je konkrétně právní stát a jak funguje, vymezuje ho několik základních principů, které chci přiblížit v následující části práce.

Myšlenka právního státu úzce souvisí s legalitou a vládou zákona (Gerloch, 2007, s. 215). Jedná se o způsob tvorby, interpelace a aplikace práva, kdy se státní moc sama omezuje. Klade si způsoby své realizace, ale zároveň si sama vytváří limity, které nemůže překročit. V tomto smyslu se zákonnost stává základní metodou právního státu a všechny mimoprávní prostředky státní moci musí být v souladu s právem. Univerzální koncepce právního státu nemohla a ani nemůže být vytvořena vzhledem k odlišnému vývoji, právní kultuře a historických tradicích všech států. Z tohoto důvodu byly odvozeny základní rysy (principy) právního státu

První myšlenky vedoucí ke vzniku právního státu můžeme najít už ve starověku (Filip, Svatoň a Zimek, 2001, s. 5-6). Jedná se o myšlenky Platona, Aristotela Sokrata, Cicerona a mnoha dalších. Aristoteles nazýval člověka tvorem společenským (*zoon politikon*). Chtěl tím upozornit především na lidskou potřebu seberealizace prostřednictvím organizovaných institucí, především institucí veřejně zájmové povahy. Aby však tato povaha mohla být ve vztahu ke společnosti univerzální, musí mít specifickou podobu, vliv a také odpovídající činnost. Jedním z těchto specifických rysů je všeobecný nutně mediační charakter. Tím se rozumí zajišťování srovnatelných podmínek pro seberealizaci jednotlivců a vytváření stavu obecného dobra ve společnosti. Tato funkce předpokládá tvorbu a akceptaci všeobecně závazných podmínek chování a zejména jejich realizaci

Existovaly tu i myšlenky řeckých naturalistů o všeobecné vládě zákonů (*eo ipso práva*), kteří chápali právo jako součást přírody, jemuž se musí podřídit bohové i panovníci (Harvánek, 2004, s. 88).

Další myšlenky, které přispěly k rozvoji teorie právního státu, vznikly s přípravou antifeudálních revolucí (Gerloch, 2007, s. 215). Řadu podnětů na toto téma přinesl především historický vývoj v Anglii a ve Francii po Velké francouzské revoluci v souvislostech kodifikačních prací na začátku 19. století. Idea právního státu se dále

rozvívěla například v Německu. Po druhé světové válce tyto myšlenky vedly k vytvoření koncepce tzv. sociálního právního státu, o kterém budu psát v následujících kapitolách práce.

1.1 Principy právního státu

Jedná se o principy, které jsou základem fungování většiny demokratických států po celém světě. V tomto ohledu považuji za velmi důležitou suverenitu občanů. To, že občané mohou z velké míry rozhodovat o záležitostech týkající se fungování státu. Také považuji za velmi důležité již zněměné lidská práva. Ve 21. století se omezování lidských práv projevuje i ve vyspělých státech. Tato omezení většinou souvisí s politickou či náboženskou situací v daném státě (např. s bezpečnostní situací a hrozbami terorismu)

1.1.1 Záruky základních práv a svobod

Lidská práva představují základní hodnotovou kategorii právního státu, a proto musí být kodifikována v právním řádu. Lidská práva tvoří nepřekročitelnou legislativní mez ústavnímu a běžnému zákonodárství. Právní stát tyto práva a svobody nejen ústavně zakotvuje, ale také vytváří podmínky pro reálné naplnění – především pak ekonomických a politických práv a svobod (Večeřa et al., 2004). Rovněž by ze strany státních orgánů měly být vytvořené záruky, umožňující nerušené využívání těchto práv a svobod občany státu. Lidská práva a svobody byly odvozeny od základních přirozených práv člověka a jsou zakotveny nejen v ústavě, ale i v řadě mezinárodních úmluv o lidských právech a svobodách (např. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod).

1.1.2 Ústavnost a zákonnost

Právní stát můžeme označit, jako stát vybudovaný na základě právní suverenity je v užším slova smyslu chápán jako výsledek realizace zákonnosti (Harvánek, 2004, s. 101). Pojem zákonnost je třeba chápat jako požadavek bezvýjimečného a bezvýhradného respektování práva, zejména státem a jeho orgány. V moderních státech je tento princip posílen ještě výslovným právním ustanovením stanovující uplatnění moci pouze v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon. V souvislosti se zákonností se někdy mluví o tzv. minimální koncepci právního státu (jedná se o stav, kdy stát respektuje své vlastní právo). Fakticky jde o stav, kdy státní moc na straně jedné netrpí porušování práva právními subjekty, na druhé straně pokud využívá státní donucení, tak pouze v případě porušení práva právními subjekty a za podmínek a způsobem, které stanoví právo.

Zákonnost v sobě zahrnuje také:

- stránku realizace práva – povinnost každého je dodržovat právo a v případě jeho porušení bude trestán právně předvídatelnou sankcí.
- stránku legislativní – právní norma může být vydána v případě dodržení státního postupu (tj. zákonem pověřeným orgánem, v mezích a formou stanovenou zákonem).

Druhým pojmem, velmi blízkým zákonnosti je pojem ústavnost (konstitucionalista. Má stejný význam jako zákonnost, ale navíc znamená i soulad zákonů a podzákoných právních předpisů s ústavou.

1.1.3 Právní jistota

Právní jistota je jedním ze základních znaků právního státu (Večeřa et al., 2004). Můžeme ji vysvětlit jako fakt, že se každému dostane efektivní ochrany jeho práv a v případě porušení normy stát uplatňuje pouze zákonem stanovené sankce. Znamená to vyloučení nahodilosti a zvláště ze strany státních orgánů.

Gerloch ve své práci uvádí (Gerloch, 2007, s. 283), že z pohledu společnosti má stát naplňovat tyto atributy:

- jistota tvorby dobrého práva
- jistota, že nikdo nebude omezen ve svých právech bez zákonných důvodů
- jistota, že bude šetřeno nabytých práv
- jistota domahatelnosti práv pro každého
- jistota postihu pro každého porušujícího právo

1.1.4 Suverenita lidu

Suverenita lidu vyjadřuje svrchovanost občanů a jejich priorit před státem (Večeřa et al., 2004). Legitimním zdrojem svrchované státní moci je lid, z toho vyplývá, že orgány státu nemohou vykonávat moc, která by nepocházela z lidu. Vyplývá z ní neomezenou lidských práv občana a rovněž je z ní odvozena vláda zákona nad státem.

1.1.5 Dělb a kontrola moci

Jde o názor (Boguszak, Čapek, Gerloch 2004, s. 241-244), že žádný státní orgán (zastupitelský sbor) v sobě nemá koncentrovat tolik moci, aby mohl panovat neomezeně. Je proto potřeba vytvořit záruky, proti zneužití dominantního postavení. Politická svoboda tedy vládne jen za předpokladu, že se zamezí zneužívání státní moci. V ústavě by tedy mělo být zakotveno, nejedna moc omezuje moc druhou. Tato teorie dělí státní moc na legislativní (zákonodárnou), exekutivní (výkonnou) a moc soudní (judikaturu). Tato teorie funguje na dvou pevně spjatých zásadách:

1. Zásada oddělenosti, samostatnosti a nezávislosti jednotlivých mocí – v určitém a přesně vymezeném smyslu. K této teorii patří:

- výkon jednotlivých mocí zvláštními orgány, které nejsou navzájem ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti
- neslučitelnost (inkompatibilita) mocí – funkcionáři jednotlivých orgánů nesmí být stejné osoby
- vzájemná nezávislost mocí co do podmínek nabytí moci – osoby mají nabývat příslušné pravomoci nezávisle na orgánech ostatních mocí
- vzájemná neodpovědnost orgánů, které jsou nositeli státní moci – jedná se o neodpovědnost politickou a částečně o neodpovědnost trestní

2. Zásada rovnováhy mocí a vzájemných brzd. Jednotlivé mocí sice mají výše uvedené principy nezávislosti, ale přesto nemohou být úplně neomezené z důvodu hrozby suspendace funkce druhé moci.

- Moc zákonodárná vydává zákony, ale není oprávněna zasahovat do individuálních rozhodnutí (Juridictum, 2007). Zákony, které individuální předpisy upravují, jsou v rozporu s ústavním řádem. Jsou považovány za vadné a ústavní soud (moc soudní) by je měl zrušit. Parlament stanovuje vládě (moci výkonné) státní rozpočet, interpeluje její členy a může jí kdykoli odvolat, ale není oprávněn udělovat jí instrukce, jak má při své činnosti postupovat.
- Moc výkonná (exekutiva) aplikuje právo, ale smí je tvořit pouze podle zákona a v souladu se zákonem (*secundum et intra legem*). Individuálně exekutivní rozhodnutí jsou přípustná pouze tam, kde jí svěřil zákon (např. výběr daní, projednávání přestupků

apod. Exekutiva také zajišťuje provoz soudů, avšak do jejich rozhodování zasahovat nesmí.

- Justice má pravomoc vydávat pouze individuální právní akty a to výlučně v zákonech stanovených případech. Může však rušit správní akty, přičemž není vázána ani podzákonnými předpisy, pokud shledá, že jsou v rozporu s ústavou. Soudy nesmějí samy změnit nebo zrušit rozhodnutí exekutivy ani nahradit vlastními rozsudky. Mohou je pouze vrátit k novému projednání správnímu úřadu, který je vydal.

Jedná se o princip sebelimitace státní moci právem, tzn. všechny státní moci (zákonná, výkonná i soudní) by měly být limitovány ústavou (Harvánek 2004, s. 103-104). Tato idea patřila k jednomu z prvních principů právního státu (19. století), kdy byla snaha limitovat převážně moc výkonnou, v té době to byla zejména absolutní moc panovníka. Formálním požadavkem vlády práva je, že státní moc může postupovat pouze na základě zákona, v jeho mezích a způsobem, který stanoví zákon. Tento stav však není sám o sobě dostačující. V právním státu by právní normy měly obsahově limitovat zásahy státní moci do svobody občanů, hlavně co se týká základních práv a svobod. Právní normy by měly také zabezpečovat určité pravomoci nebo je uplatňovat určitý, přesně stanoveným postupem. Dále by upravovaly určité části společenského života, které jsou důležité pro fungování právního státu při jasném rozlišení soukromého a veřejného práva. Prvotní hledisko právního státu představuje míra spokojenosti občanů, stát tedy vystupuje i při zajištění určitých veřejných zájmů občanů a společnosti. Svoboda jedince v právním státu není podmíněna pouze politicky a právně, ale i ekonomickými a společenskými podmínkami života ve státě, které rovněž právní stát musí vytvářet.

1.1.6 Legitimita státní moci

Legitimitu státní moci můžeme označit jako ústavně i zákonně uznanou oprávněnost státních orgánů vykonávat státní moc (Harvánek, 2004, s. 104). Činnost státních orgánů by měla být v právním státu realizována pomocí demokratických principů. Legitimita rovněž vyjadřuje určité ospravedlnění státní moci, ta neodporuje představám občanů o společnosti, tzn., že je občany schvalována.

Legitimita státní moci je složena na dvou složkách (Filip, Svatoň, Zimek, 2001, s. 18-19):

- politická legitimita – uznání a respektování autority politického subjektu ze strany společnosti nebo jejích částí. Vypovídá o důvěře mezi společností a tímto subjektem. Je-li na tom to poměru založený vztah společnosti a státu znamená to, že státní moc

vychází z lidu a je tak naplňován jeden ze základních předpokladů legitimacy státní moci.

- legalita – podmínky, okolnosti a průběh legitimního procesu získávání, uplatňování či působení státní moci ve společnosti i vůči samotnému státu. Jsou realizovány na základě a v rozsahu, které stanovuje právo.

1.2 Sociální právní stát a sociální práva

S problematikou právního státu souvisí další důležitý pojem a to sociální stát, což je model státu, který stojí na existenci státem garantovaných sociálních práv, které jsou právně zakotvená a zajišťována určitým veřejnoprávním režimem (Harvánek, 2004, s. 119). Můžeme říci, že pokud právní stát svým občanům garantuje sociální práva a povinnosti, která jsou garantována určitým systémem, můžeme jej označit jako stát sociální.

1.2.1 Sociální stát

S pojmem sociální stát se poprvé setkáváme na konci 19. století v Německu, za působení kancléře Otto von Bismarcka (Harvánek 2004, s. 116-118). Až o století později (40. léta 20. století) vznikla podobná koncepce ve Velké Británii (i když se tento stát zabýval systémem podpory chudých již od 17. století) a tato koncepce se v průběhu 19. století objevuje i ve Francii. Tyto koncepce byly v průběhu vývoje různě a dodnes jejich název není zcela sjednocen. Můžeme se tak setkat s různými označeními jako stát blahobytu, stát sociálních služeb, sociální kapitalismus aj..

Ani chápání tohoto pojmu není v odborné literatuře zcela ujednoceno, protože většina autorů, pojem podrobněji nedefinuje. Většinou najdeme pouze obecné definice, jako je třeba definice prof. Thoene: „*Sociální stát je typem společnosti, ve které vláda na sebe přebírá odpovědnost za ekonomickou, sociální a politickou prosperitu (wellbeing) svých občanů.*“ Např. liberalisté říkají, že sociální stát změkčuje rizika moderního života a provádí opatření aby zajistil sociální bezpečnost všech občanů, vytvářel rovnou příležitost, tlumí třídní konflikty a tím zvyšuje sociální spravedlnost.

Snaha o vymezení sociálního státu také vychází ze skutečnosti, že sociální stát eistuje v ěkolika různých koncepcích (liberálně sociální stát amerického typu, kontinentálně evropský typ, či sociálně demokratický model švédského typu). Právě vzhledem k existenci těchto odlišných modelů se pro nás jeví jako nejvýstižnější definice M.

Potůčka, který definuje sociální stát jako stát, kde se prosazuje myšlenka (v zákonech, vědomí, postojích lidí), že sociální podmínky v nichž lidé žijí, nejsou pouze věcí jedinců či rodin, ale věcí veřejnou.

Analytickou definicí potom můžeme stát definovat jako stát, který prostřednictvím sociálního zákonodárství a činností státních sociálních orgánů a institucí

- všem jedincům a rodinám garantuje příjem na úrovni životního minima
- poskytuje sociální dávky, které pomáhají zmírnit nebo předejít riziku, které souvisí s některými sociálními událostmi (nemoc, úraz) a zajistit tak sociální suverenitu jedince
- zajišťuje aby byly poskytovány veřejné sociální služby (školení, zdravotnictví) na dostačující úrovni a pro všechny jedince bez ohledu na jejich sociální status.

1.2.2 Sociální práva

Jak už bylo zmíněno, sociální stát je postavený na existenci sociálních práv, která jsou garantována státem. Proto bych v této části přiblížila problematiku sociálních práv a také, které systémy sociálního práva upravuje.

Sociální práva jsou základní součástí lidských práv (Harvánek, 2004, s. 119), můžeme jej dvoustranný právní vztah, kdy vždy na jedné straně stojí stát, kterému zákon přikazuje co má stát konat. Sociální práva jakož to jedny z nejdůležitějších lidských práv můžeme nalézt v Listině základních práv a svobod, konkrétně v Hlavě 4, která ustanovuje Hospodářská, sociální a kulturní práva člověka. Z hlediska sociálních práv jsou klíčové články 30- 33.

Zde jsou uvedena tyto práva: (Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“))

„ Článek 30

(1) Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.

(2) Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.

(3) Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 31

Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.

Článek 32

(1) Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.

(2) Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající pracovní podmínky.

(3) Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.

(4) Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

(5) Rodiče, kteří pečují o děti, mají právo na pomoc státu

(6) Podrobnosti stanoví zákon.

Článek 33

(1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

(2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.

(3) Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.

(4) Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.“

1.2.3 Systémy upravené sociálním právem

Podle dalšího názoru (Koldinská, 2007, s. 22-23) Sociální právo také můžeme definovat jako části práva, které mají za cíl vyrovnat sociální rozdíly, především u lidí určitých sociálních skupin v materiálním zajištění, rovnost příležitostí a možnost vlastního rozvoje a uplatnění. Jsou to právní normy, upravující sociální ochranu následujících oblastí

1.2.3.1 Ochrana práce

Obsah této právní úpravy zahrnuje (Koldinská, 2007, s. 22-23):

- ochranu zdraví – v té se stanoví bezpečnost a ochrana při práci, úprava odpočinku během pracovní doby či dovolené
- ochranu mzdy - možnost vymáhat zaplacení mzdy v případě nesplnění povinnosti zaměstnavatele
- právo sdružovat se a kolektivně vyjednávat
- právo na práci – jsou zde stanoveny služby, které pomáhají zprostředkovat práci, pobídky zřizovat nová pracovní místa aj.

1.2.3.2 Sociální pojištění

Systémy sociálního pojištění zakotvují příspěvkové, nárokové, peněžité dávky. Nárok na ně vzniká ze zákona za hlavní podmínky platit pojistné a účastnit se na systému. Každý občan přispívá na základě celospolečenské solidarity, v případě že v budoucnosti nastane pojistná událost, při které budeme občan vůči tomuto systému nárok na zabezpečení (Koldinská, 2007, s. 24). Sociální pojištění se od komerčního především povinnou účastí, solidaritou a také tu nefungují individuální účty v tom smyslu, že by si občan spořil prostředky pouze na vlastní sociální událost. Většina současných systémů sociálního pojištění je univerzální a účast je určena všem obyvatelům státu, zejména v době, kdy jsou výdělečně činní. Pojistné hradí z pravidla zaměstnavatel a zaměstnanec. Pojištěnci vznikne nárok, že se určitou dobu podílel na přispívání do systému (tedy platil pojistné). Dávky sociálního zabezpečení platí sociální pojišťovna nebo jí charakterem podobná instituce.

1.2.3.3 Státní zaopatření

Tyto státní dávky jsou financovány ze státního rozpočtu a poskytuje je stát prostřednictvím místních správních orgánů. V české republice se tento systém nazývá Systém státní sociální podpory (Koldinská, 2007, s. 26). Zakotvuje nároky na peněžité dávky hrazené z veřejných rozpočtů. Ačkoli nárok vzniká přímo ze zákona a je velmi silný, není určen všem bez rozdílu jako u sociálního pojištění. Většinou je určen rodinám s dětmi, kterým poskytuje zpravidla peněžní dávky na základě testu příjmu a zjištění, že příjem rodiny nedosahuje určité stanovené hranice. Ostatní dávky se mohou poskytovat pouze v souvislosti s nepříznivou situací, např. v situaci zvýšení životních nákladů, které by mohly přivodit příjmovou nouzi rodiny.

1.2.3.4 Sociální pomoc

Tento systém upravuje dávky, na které vzniká nárok ze zákona, ale až s úředním rozhodnutím za splnění určitých podmínek (Koldinská, 2007, s. 26-27). Systém sociální pomoci je individualizovaný a vznik nároku se hodnotí individuálním posouzením. Tuto pomoc posuzuje zpravidla obec a hradí se z vícera zdrojů. Jsou jimi státní a obecní rozpočet, přímých úhrad klientů či sponzorských darů

2 SOCIÁLNÍ JISTOTY OBČANŮ V ČESKÉ REPUBLICCE

V této části práce se zabývám tím, jak stát zajišťuje podmínky svým občanům a jak se o své občany dokáže postarat v různých nepříznivých sociálních situacích (nemoc, úraz, stáří, mateřství, nezaměstnanost). Chci se zaměřit zejména na oblast důchodové politiky.

2.1 Sociální politika v ČR

Jedním z faktorů, který výrazně ovlivňuje vztah státu k občanům je sociální politika a je jedním ze základních atributů uspořádání společnosti (Krebs et al., 2007, s. 11) Sociální politika je spojena s důrazem, který je kladen na kultivaci jedince jako klíčového předpokladu prosperity moderního státu. I Česká republika si důležitost sociálního rozvoje zcela uvědomuje.

Chápání pojmu sociální politiky je velice různé, ani zde (podobně jako u pojmu právní stát) jej neumíme přesně definovat. (Krebs et al., 2007, s. 19). Z obecného hlediska může být chápána např. jako praktická snaha o co nejideálnějšího uspořádání společnosti nebo jako souhrn zásad směřující k odstranění nebo zmírnění vad společenského života.

2.1.1 Modely sociální politiky

Abych lépe přiblížila systém sociální politiky ČR, nejdříve popíšu základní modely sociální politiky, ze kterých vychází. Jedním s rozhodujících faktorů pro sociální politiku je to, jaká role je přiřazována jednotlivým subjektům sociální politiky (stát, zaměstnavatelé, odbory, ÚSC, občanská sdružení aj.). (Krebs et al., 2007, s 51-54) Důležitým faktorem je zejména role státu a ostatních subjektů. Podle toho rozlišujeme tři základní typy.

- **Redistributivní typ**

Tento systém vnímá sociální potřeby lidí jako jejich sociální práva. V tomto systému je role státu natolik dominantní, že omezuje, někdy až ruší aktivity nestátních subjektů sociální politiky. Orientuje se na univerzální poskytování dávek, bez ohledu na to jaké individuální potřeby je třeba pokryt. K tomuto typu řadíme systém sociální politiky v zemích jako Dánsko, Holandsko, Skandinávské země. Je to typ blízký i sociální politice bývalé ČSSR a bývalých socialistických zemí východní Evropy. V tomto případě však nebyl založen na demokratickém uspořádání společnosti, ale někdy sloužil i k diskriminaci určitých sociálních skupin.

- **Výkonový (korporativní typ)**

Tento systém říká, že sociální potřeby jedinců by měly být uspokojovány na základě produktivity. Je zde zdůrazněný význam pracovních zásluh pro potřebu uspokojení sociálních potřeb společnosti. Je zde nižší míra redistribuce, než je u nedistributivního typu, protože nejvýznamnějším zdrojem sociálních dávek jsou zde pojistné fondy. Stát garantuje pouze základní životní minima a vytváří tak prostor pro politiku nestátních subjektů. Tento systém je typický v zemích jako Rakousku či Francie.

- **Reziduální typ**

V tomto typu je zdůrazněna individuální odpovědnost každého za uspokojování vlastních sociálních potřeb. Tento typ má kořeny ve filozofii laissez faire, tudíž spoléhá zejména na trh a jeho instituce a rodinu. Ze všech typů je zde nejvíce potlačena role státu a míra redistribuce. Tento typ je typický pro země jako Japonsko Velká Británie aj.

2.1.2 Vývoj sociální politiky v ČR

Pochopitelně žádný stát se nedrží striktně jediného typu sociální politiky a v sociální politice každého státu bývá každý model ve větší či menší části zastoupen. Dalo by se říci, že je mixem všech výše zmíněných modelů. Model sociální politiky ČR nemůžeme úplně přiřadit ani k jednomu z těchto typů. Model sociální politiky byl ovlivněn zejména obdobím socialismu a reakcí na změny po roce 1989. Etapa sociální politiky v období socialismu byla založena na úplně jiných politických i ekonomických podmínkách a předpokladech než současná sociální politika. V této době bylo postavení státu a jeho orgánů tak dominantní, že stát nedával téměř žádnou možnost aktivitám nestátních skupin. Jednalo se o rovnostářský a nivelizační model, který byl náročný na ekonomické zdroje. Stát jako celek byl značně politicky modifikován (v negativním slova smyslu) a jak už bylo, zmíněno systém sociálních politiky nestál na demokratických základech a také zde docházelo k potlačování základních lidských práv.

Po roce 1989 došlo k zásadní transformaci celé společnosti. Společnost se začíná na základě příjmových a majetkových nerovností diferencovat. Vznikly nové problémy jako například chudoba nebo sociální vyloučení či nezaměstnanost. Předchozí model přestal být vyhovující a tak se začal postupně utvářet nový model sociální politiky.

Nová podoba sociální politiky v ČR je vytvářena postupně a dnes už v ní jsou zastoupené prvky ze všech zmíněných typů sociální politiky. Jejich další zastoupení bude

záviset na mnoha okolnostech, zejména postojích a aktivitách současné populace, střetech politických sil, ekonomických možnostech aj. Zejména bude složité vymanit se ze zažitého sociálního systému z dob komunismu a přetrvávajících sklonů spoléhat na stát.

2.1.3 Provádění sociálního zabezpečení v České republice

Se sociální politikou úzce souvisí problematika sociálního zabezpečení (Konopásek 1998, s. 16). Sociálním zabezpečením rozumíme soubor sociálních situací nebo rizik, kvůli kterým jsou mobilizovány příslušné politické a administrativní aparáty.

Základním legislativním dokumentem je 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení"), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1992. Tento zákon zahrnuje do sociálního zabezpečení nemocenské a důchodové pojištění a vymezuje orgány, které sociální zabezpečení provádí.

2.1.3.1 Orgány provádějící sociální zabezpečení v ČR

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí je ústředním orgánem pro (MPSV, 2010):

- pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikaci
- důchodové zabezpečení, nemocenské pojištění, sociální zabezpečení a péči
- péči o pracovní podmínky žen a mladistvých
- právní ochranu mateřství a péči o rodinu
- sociálně-právní ochrana dětí
- péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc
- dále potom působí v oblastech integrace cizinců a zajištění rovnosti pohlaví

Česká správa sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení byla založena roku 1990 (Česká správa sociálního zabezpečení, 2008). Byla ustanovená zákonem 210/1990 Sb., o změnách v působnosti orgánů České republiky a o změně zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, kterým byl novelizován zákon ČNR č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů ČSR v sociálním zabezpečení. Jedná se o samostatnou rozpočtovou organizaci, která je podřízena

Ministerstvu práce a sociálních věcí. Spravuje agendu zhruba 8,5 milionu klientů. Měsíčně vyplácí 3,5 milionů důchodů a asi 200 tisíc dávek nemocenského pojištění. Česká správa sociálního zabezpečení se podle územního hlediska člení na jednotlivé orgány Okresních správ sociálního zabezpečení.

Další instituce starající se o sociální zabezpečení

Mimo výše zmíněné organizace se o určité skupiny státních zaměstnanců starají ještě následující instituce (Pojištění.cz, 2009):

- **Ministerstvo vnitra** (pokud jde o příslušníky Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR a příslušníků ostatních ozbrojených bezpečnostních sborů a bezpečnostních služeb),
- **Ministerstvo spravedlnosti** (pokud jde o příslušníky Vězeňské služby ČR)
- **Ministerstvo obrany** (pokud jde o vojáky z povolání)

2.1.3.2 Dávky sociálního zabezpečení

Sociální dávky obecně můžeme rozlišovat (Socialnidavky.cz, 2012) na:

- 1) peněžité a věcné
- 2) jednorázové (porodné, pohřebné) a opakující se (důchody)
- 3) obligatorní a fakultativní

Rozlišujeme čtyři základní typy sociálních dávek

- **Dávky nemocenského pojištění** - nemocenské dávky, peněžité pomoc v mateřství, ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
- **Dávky důchodového pojištění** – starobní, invalidní, vdovský a vdovecký, sirotčí důchod
- **Dávky sociální podpory** – přídavky na dítě, sociální příplatek, příplatek na bydlení, porodné, pohřebné, rodičovský a pěstounský příspěvek
- **Dávky sociální pomoci**- dávky na ochranu proti chudobě, pro těžce zdravotně postižené, péče o osoby při sociální potřebnosti

2.2 Důchodová politika v ČR

V této části práce se zabývám tím, jak funguje důchodový systém v ČR, z čeho je financován a jaké dávky může občanům v některých sociálních situacích poskytnout.

2.2.1 Financování důchodového systému v ČR

Do roku 1993 přetrvávalo v ČR financování důchodového systému ze státního rozpočtu, aniž by oprávněné subjekty byly povinny přispívat na jeho financování přímými účelovými platbami (Gregorová 1998, s. 96-98). Podle původních úvah měl být zřízen fond sociálního pojištění, který by sloužil k financování dávek nemocenského a důchodového pojištění. V roce 1992 byl však přijat zákon 589/1992, o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, (dále jen zákon „zákon o pojistném“). Podle tohoto zákona je důchodový systém ve své základní podobě i nadále financován ze státního rozpočtu.

V tomto modelu financování se projevují dva prvky a to financování ze státního rozpočtu a průběžné financování ze strany určených subjektů (důchodové pojištění). Z důvodu určité neprůhlednosti hospodaření s rozpočtovými prostředky však i nadále pokračuje snaha oddělit financování důchodového systému od státního rozpočtu.

2.2.2 Podoba důchodového systému v ČR

Současný důchodový systém se skládá ze dvou pilířů a to ze základního pilíře a důchodového přípojištění (Gregorová, 1998, s. 125). Je upraven několika základními právními předpisy. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012) Základní pilíř je upraven zákonem 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen zákon „zákon o důchodovém pojištění“), který byl přijat v červnu č. 1995 s účinností od roku 1996. Důchodové přípojištění je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním pojištění se státním příspěvkem (dále jen „zákon o penzijním pojištění“).

Kromě případů, kdy se jedná o osoby spadající pod působnost ministerstva vnitra, obrany a spravedlnosti, o nároku na důchod a jeho výši rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení (zajišťováno zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení).

2.2.2.1 Základní důchodové pojištění

Pokud se podíváme na základní pilíř, jedná se o základní důchodové pojištění, které je dávkově definované a průběžně financované. Je univerzální, neexistují žádné speciální odvětvová schémata. Tento systém zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní občany v ČR. Důchodové příjmy jsou v současné době kryty z příjmů důchodového pojištění, které povinně odvádí všichni ekonomicky aktivní obyvatelé ČR.

Základní důchod se skládá ze dvou složek. Tou první je základní výměra, která je stanovená pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění či výši výdělků stejně, tou druhou složkou je procentní výměr

Všechna rozhodnutí o nároku na dávku důchodového pojištění, její výši a výplatě podléhají soudnímu přezkoumání. Tento typ důchodového pojištění je ekonomicky garantován státem, stát nemůže ponechat důchodce bez zdroje příjmu, na kterém jsou existenčně závislí.

Ze základního důchodového pojištění jsou poskytovány (finance.cz, 2012):

- starobní důchod (vč. předčasného)
- invalidní důchod
- sirotčí důchod
- vdovský a vdovecký důchod

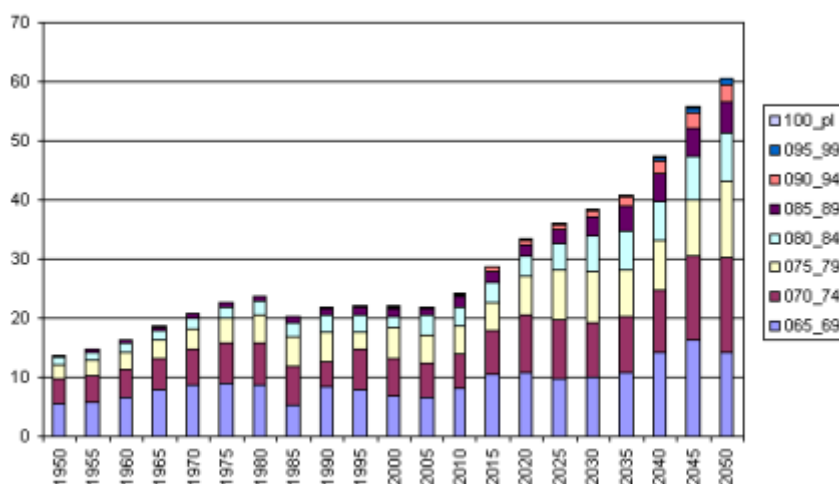
2.2.2.2 Připojištění

Oblast penzijního připojištění upravuje zákon o pojistném. (Ministerstvo práce a sociálních věcí 2012) Stanovuje zejména okruh poplatníků, způsoby stanovení výše pojistného, odvod pojistného a povinnosti plátců.

Podle tohoto zákona se vybírá nemocenské a důchodové pojištění. Důchodové pojištění je v současné době 28 % z vyměřovacího základu (21,5 % odvádí zaměstnavatel a 6,5 % zaměstnanec).

3 DŮCHODOVÁ REFORMA V ČESKÉ REPUBLICE

Důchodci v ČR současné době představují asi čtvrtinu obyvatelstva, ale v důsledku demografického stárnutí populace se tato sociální skupina bude poměrně rychle rozrůstat. Proto je problematika důchodového pojištění v České republice velmi diskutovaným tématem. Fakt, že důchodová reforma dlouhou dobu náležela mezi politické priority, patří mezi důvody, proč celá léta nebyla prosazena systémová důchodová reforma. (Hamplová, Šalamounová, Šalamounová, 2006, s. 226)

Obrázek 1 Demografický vývoj Česká republika (Počet obyvatel v procentech ve věku 65 let a více připadajících na 100 obyvatel ve věku 20 až 64 let (Koldinská, 2007, s. 109)

3.1 Průběh dosavadních změn důchodového systému ČR

Reforma v oblasti systému důchodového pojištění je dlouhodobým procesem už od roku 1990. Od té doby bylo realizováno několik zásadních úprav důchodového pojištění, které doposud přinesly tyto změny (Krebs, 2008)

3.1.1 Úpravy důchodového systému v letech 1990-1994

- Došlo k odstranění diskriminace OSVČ a důchody byly valorizovány (1990)
- Došlo ke sjednocení důchodového a nemocenského pojištění v rámci ČSSZ (1991)
- Zrušení preferencí v důchodovém systému, což znamenalo jednotné podmínky pro nárok na důchod u všech ekonomicky aktivních občanů (1992)
- Zavedení pojistného jako zvláštní platby mimo daňový systém (1993)

- Přijat zákon o penzijním pojištění se státním příspěvkem (1994)

3.1.2 Úpravy důchodového systému v letech 1995- 1999

- V roce 1995 byl přijat nový zákon o důchodovém pojištění, který znamenal změnu především zvyšováním věkových hranic pro odchod do důchodu a zavedl pružnou věkovou hranici, prodloužil rozhodné období pro zápočet výdělku, zpřesnil definici invalidity a zavedl vdovecké důchody.
- Zavedení zvláštního účtu důchodového pojištění v rámci státních finančních aktiv, který v rámci státního rozpočtu umožňuje definovat bilanci systému důchodového pojištění.
- V roce 1999 byla schválena novela zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem, která do jisté míry zvyšuje bezpečnost vkladů účastníků.

3.1.3 Úpravy důchodového systému v letech 2000- 2005

- V roce 2001 došlo k redukci procentní výměry při předčasném odchodu do starobního důchodu. Také došlo ke zvýšení zvýhodnění za práci po dosažení důchodového věku a bez následného pobírání důchodu.
- V roce 2003 byly schváleny změny (s účinností od r. 2004), které přinesly další zvýšení věkové hranice pro odchod do důchodu, dále došlo k omezení možností pro odchod do předčasného důchodu
- Zvýšil se minimální vyměřovací základ pro stanovení pojistného u OSVČ.
- Dochází k redukci hodnocení doby studia za účelem důchodového pojištění.

3.1.4 Další úpravy důchodového systému od roku 2006

- Zrušení institutu krácení nebo zastavení výplaty částečných invalidních důchodů při překročení stanovené hranice příjmů z výdělečné činnosti
- Zvýšení procentní výměry o 2000 Kč poživatelům, kteří dosáhnou 100 let.
- Změna výše vdovských a vdoveckých důchodů v důsledku existence „souběžového maxima“ (podle předpisů před 1.1 1996 docházelo z tohoto důvodu k jejich krácení či nepřiznání)

3.2 Plán důchodové reformy

Důchodová reforma je rozčleněna do tří postupných etap, z nichž první byla již schválena. Jak už bylo řečeno, nelze už dále čelit demografickým změnám (tedy stárnutí populace) se stávající politikou důchodového pojištění. Podle mého názoru to není úplně správné řešení např. vůči lidem středního věku (lidé, kteří mají 40- 45 let, kteří budou do důchodu odcházet později, ale i tak je pro ně nereálné v rámci plánovaného penzijního připojištění uspořit větší obnos peněz, zejména v rámci doplňkového spoření.

3.2.1 I. Etapa důchodové reformy

Důležitým legislativním dokumentem je novela zákona (epravo.cz, 2011) 135/2010 Sb. kterým se mění zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (od 11. 9. 2011) postupně zvyšuje důchodový věk (Vláda české republiky, 2008). U pojištěnců narozených po roce 1968 činí důchodový věk 65 let u mužů a žen s jedním dítětem, 62 let, pokud vychovaly alespoň 4 děti, 63 let, pokud vychovaly 3 děti, a 64 let, pokud vychovaly 2 děti.

Další změnou, ke které došlo je zavedení pouze jediné invalidity a to ve třech stupních v závislosti na procentním poklesu pracovní schopnosti pojištěnce. Tím dojde k návaznosti systému důchodového pojištění na systém nemocenského pojištění.

Změny se také týkají studentů vysokých škol, kdy doba studia získaná po 31. prosinci 2009 se nebude započítávat do náhradní doby pojištění pro nárok na starobní důchod. Doba studia získaná před datem účinnosti navrhované změny se bude posuzovat a započítávat i nadále podle právní úpravy platné před tímto datem. Jedinou výjimkou je posuzování nároku na invalidní důchod.

Ze zákona také mizí podmínka stanovená pro nárok na výplatu starobního důchodu vedle příjmu z výdělečné činnosti, která spočívala v nutnosti vyjednat si pracovněprávní vztah nejdéle na dobu jednoho roku.

3.2.2 II. Etapa důchodové reformy

Tato etapa důchodové reformy se týká změn v základním důchodovém pojištění, kde jsou doplněny opatření týkající se oblasti soukromých důchodů (Vláda ČR, 2008b). Tato opatření by měla zejména vytvářet motivace pro účast na důchodovém spoření na stáří a také zprůhlednit systém pro účastníky. Klíčovým legislativním dokumentem je

Předpis 422/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření (dále jen „předpis o doplňkovém penzijním spoření“).

Další cílem vlády je oddělit majetek akcionářů a klientů u systému dobrovolného důchodového připojištění, včetně možnosti poskytovat různé penzijní plány s širším počtem zaměření, včetně garantovaných. Také by se mělo vyřešit v souvislosti s ekologickou daňovou reformou propojení této reformy s financováním důchodů. Dojde k snížení sazby pojistného v rozsahu výnosu z ekologických daní. Minimální příjmy důchodců ve výši životního minima budou. Dalším důležitým bodem je to, že budou důchodcům garantovány příjmy ve výši životního minima.

3.2.3 III. etapa důchodové reformy

V této etapě se bude upravovat možnost vytvoření dalšího dobrovolného spořicího pilíře důchodového systému, založeného na možnosti opt-out. (Doslova.cz, 2008) Pojištěnci by měli možnost dobrovolně si zvolit, jestli bude jejich důchod plynout pouze ze státního základního důchodového pojištění (I. pilíř důchodového systému) nebo z nového spořicího II. pilíře důchodového systému.

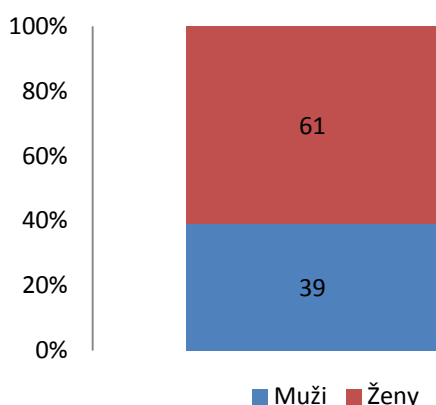
3.3 Pilíře důchodového systému

Důchodová reforma se skládá ze tří pilířů (Investia.cz, 2011). Prvním pilířem je povinně odváděný důchodový příspěvek státu, podobně jako nyní. Ve druhém pilíři jde o nepovinné vyvázání části peněz z prvního pilíře. Poplatník musí odvést 3% ze svého vyměřovacího základu a navíc musí ještě 2% doplnit z vlastních příjmů. K tomuto účelu potom budou zřízeny privátní penzijní fondy. Třetí pilíř se potom týká vlastního čistě soukromého spoření formou penzijních připojištění nebo životního pojištění, které stát daňově zvýhodňuje. (Poplatník si pochopitelně může spořit i jinak, s pomocí jiných produktů, ale na ty už se daňové zvýhodnění státu nevztahuje.)

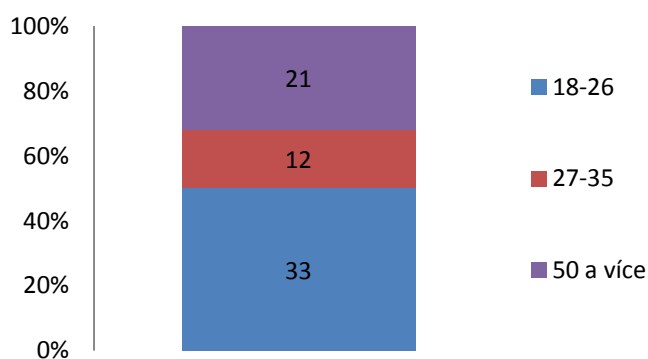
II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 NÁZORY ZLÍNSKÝCH OBČANŮ NA DŮCHODOVOU REFORMU

V praktické části práce jsem se zabývala výzkumem toho, jaký postoj mají lidé ve Zlíně ke změnám souvisejících s důchodovou reformou, zejména jestli si lidé již na penzi spoří a jestli mají důvěru k státu. Tyto a jiné otázky jsem položila formou dotazníkového šetření (viz příloha 1.) stovce respondentů různého věku, pohlaví a sociálního postavení, což je znázorněno v následujících grafech. Dotazník jsem potom pro větší přehlednost a dostupnost převedla do elektronické podoby¹.

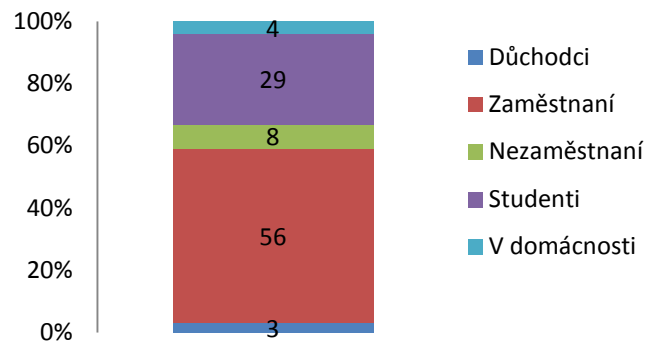

Obrázek 2 Struktura dotazovaných dle pohlaví

Obrázek 3 Struktura dotazovaných dle věku

¹ Elektronická forma dotazníku (citováno ve zdrojích použité literatury) je dostupná zde: <http://www.anasurvey.com/survey/d/N5T2X8R4V3A5D9A4G>

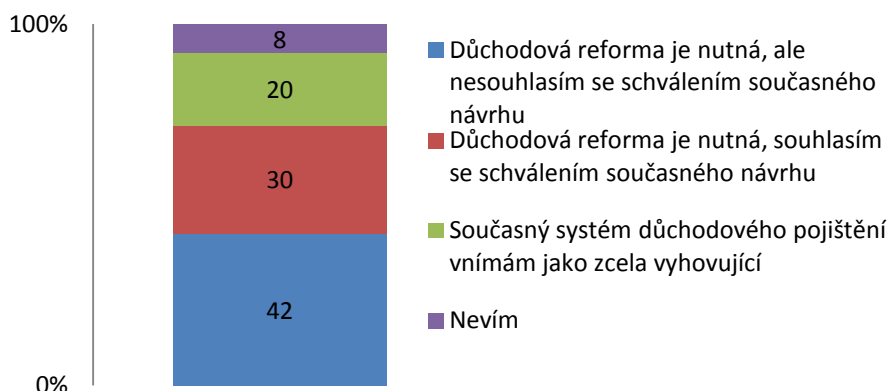

Obrázek 4 Struktura dotazovaných dle sociálního postavení

V rámci dotazníku jsem se snažila zachytit co nejširší spektrum občanů, co se týká věku, pohlaví i sociálního postavení, nicméně mezi dotazovanými byly spíše ženy. Co se týká sociální a věkové struktury, podařilo se mi oslovit většinou zaměstnané, ale také početnou skupinu studentů, převážně z UTB.

4.1 Nutnost důchodové reformy

Pokud se podíváme na problematiku týkající se důchodové reformy, většina lidí je toho názoru, že důchodová reforma je potřebná. Naopak v tom zda jde vláda se současným návrhem správným směrem, nebo by důchodová reforma měla být provedena jinak, na to už se názory občanů liší. Z výsledku je patrné, že 72% dotazovaných je pro změnu současného důchodového systému, ale současnou podobu důchodové reformy schvaluje jen 42% dotázaných. Zbýlých 30% sice považuje důchodovou reformu za důležitou, ale se současnou podobou nesouhlasí.

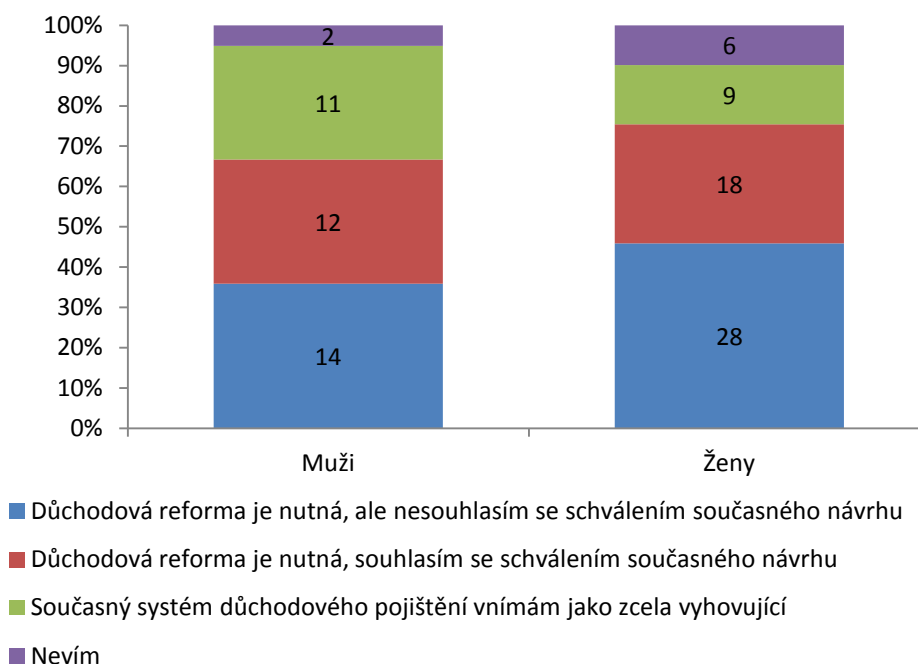

Obrázek 5 Celkový názor na nutnost důchodové reformy v ČR

4.1.1 Názory na nutnost důchodové reformy v rámci pohlaví

Pokud bychom tyto názory prozkoumali podrobněji, zjistíme, že pro schválení důchodové reformy jsou spíše ženy. Důchodovou reformu by z 61 dotazovaných žen schválilo 46 žen, což jsou tři čtvrtiny (75,4%) z dotazovaného počtu žen. Se stávajícím systémem souhlasí pouze 15% oslovených žen. Zbytek dotazovaných nedokázal na otázku s určitostí odpovědět.

U žen byla odpověď týkající se potřebnosti důchodové reformy celkem jednoznačná. U mužů (celkem 41 dotázaných) byly názory týkající se tohoto tématu podobné, nicméně muži byli o nutnosti důchodové reformy přesvědčení jen z 66% a 28% mužů by zachovalo stávající systém.

Obrázek 6 Srovnání názorů mužů a žen na nutnost důchodové reformy

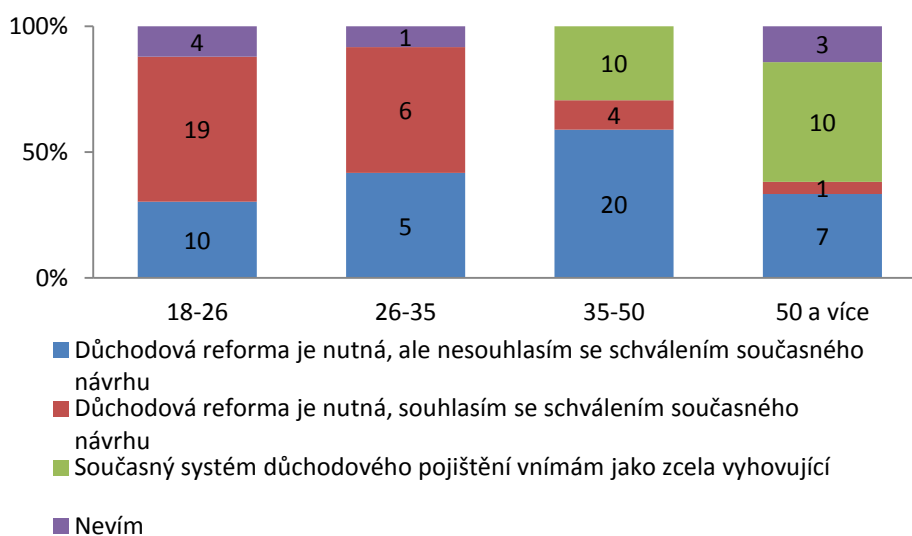
4.1.2 Názory na nutnost důchodové reformy jednotlivých věkových struktur

Dalším dílčím kritériem, které jsem zkoumala, byl věk respondentů, které jsem rozdělila do čtyř skupin. První skupinou jsou občané ve věku 18- 26 let, kde většinou převládali studenti (24 z 29 dotazovaných). Kromě čtyř dotazovaných, kteří zvolili odpověď „nevím“, je celá tato skupina toho názoru, že důchodová reforma nutná je. V této kategorii je dokonce 57,6%, kteří souhlasí se současnou podobou důchodové reformy, dalších 30,3% je pro jiný návrh reformy (zbylí respondenti nedokázali na tuto otázku jednoznačně odpovědět.)

Téměř shodný názor má i druhá skupina dotazovaných ve věku 26-35 let (celkem 12 dotázaných). Stejně jako u předchozí věkové skupiny jsou téměř všichni pro změnu penzijního systému (celkem 92%, z čehož 50% souhlasí se současným návrhem a 42 % dotazovaných bylo pro jiné řešení, zbytek na tuto otázku nedokázal odpovědět).

U věkové skupiny 35-50 let (celkem 34 dotázaných), převládal souhlas s navrhovanou důchodovou reformou (téměř 60% dotazovaných), ale i přesto se v této věkové kategorii našla početná skupina lidí (30% dotazovaných), kteří by zachovali stávající systém. Zbylých 10% dotazovaných souhlasí s důchodovou reformou, ovšem s jinou podobou než je stávající návrh.

Poslední věkovou skupinou byla skupina lidí, kteří mají 50 let a více (celkem 21 dotázaných). Tam téměř polovina dotázaných je pro zachování současného systému. Pouze 33% je pro zachování stávajícího systému. Zbylá část je buď pro jiné řešení důchodové reformy (5% dotázaných), nebo na otázku nedokázala jednoznačně odpovědět (15% dotázaných).

Obrázek 7 Pohled na nutnost důchodové reformy v jednotlivých věkových skupinách obyvatel.

Mě osobně překvapilo, kolik lidí celkově souhlasí se změnou důchodového systému. U prvních dvou věkových skupin mě souhlas s nutností důchodové reformy nepřekvapil, ale spíše mě zaujal vysoký podíl se souhlasem důchodové reformy ve věkové skupině 35-50 let. Podle mého názoru je to tím, že si uvědomují, že pokud bude důchodová reforma co nejdříve schválena, mohou naspořit i poměrně slušné úspory i ve druhém důchodovém pilíři. Tato věková skupina žije ve velké nejistotě, protože při stávajícím důchodovém systému vyplácené důchodové dávky téměř nerostou a se zvyšujícím se počtem důchodců se jejich vyhlídka nezlepší. Tato podoba důchodové reformy jim dává šanci naspořit si do důchodu více peněz. Nejstarší skupina obyvatel byla spíše pro zachování současného systému. Je to generace, které se citelně dotkne první etapa důchodové reformy, zejména pozdější odchod do důchodu. I přes pozdější odchod si podle mého názoru nebudou schopni do důchodu naspořit větší částky peněz a bude dost záležet na státu, jak vysokou životní úroveň jim bude schopen zaručit.

4.1.3 Názory na nutnost důchodové reformy v rámci různých sociálních skupin

Podle sociálního postavení jsem dotazované rozdělila do pěti skupin (studenti- 29 dotázaných, zaměstnaní- 56 dotázaných, nezaměstnaní- 8 dotázaných, lidé v domácnosti- 4 dotázaní a důchodci- 3 dotázaní).

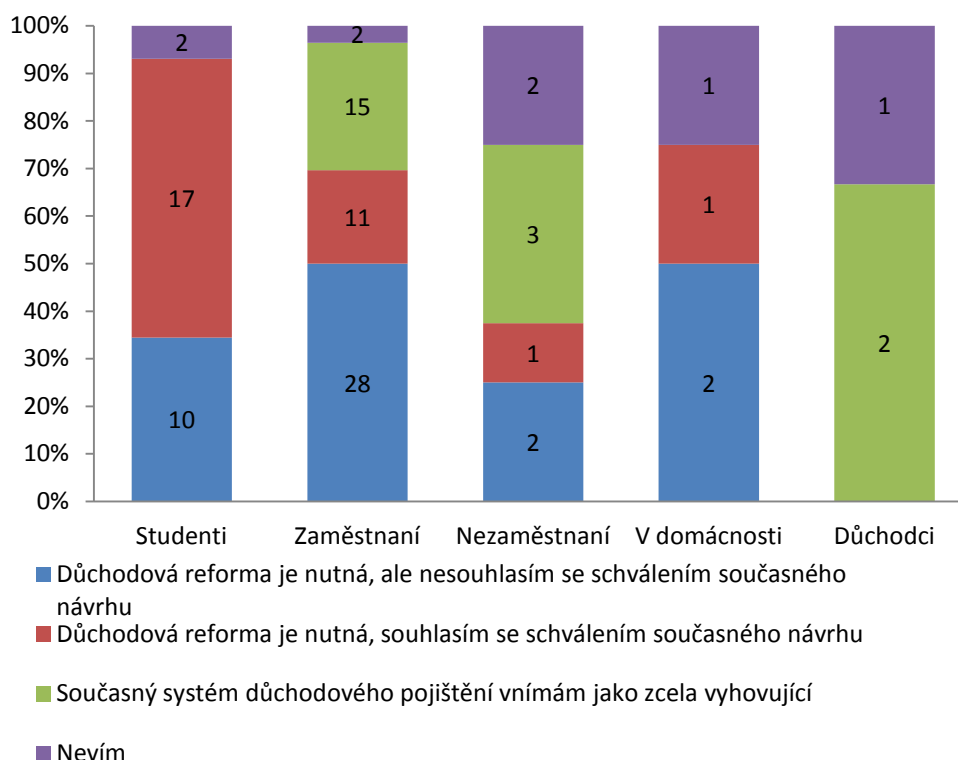
Druhou nejpočetnější skupinou (29% dotazovaných) byli studenti. Téměř celá tato skupina je pro změnu důchodového systému (93% dotazovaných studentů, 7% neví). Ovšem převládá názor, že by bylo lepší jiné řešení než stávající návrh (téměř 60% studentů). Zbýlých 33% souhlasí se současným návrhem důchodové reformy. Se zachováním současného systému nesouhlasil nikdo z dotázaných.

Nejpočetnější sociální skupinou v tomto průzkumu byli zaměstnaní. Stejně jako studenti byli jednoznačně pro schválení důchodové reformy a opět byli spíše toho názoru, že důchodová reforma je nutná (pro bylo celkem 70% dotázaných zaměstnaných). Se současným návrhem souhlasilo 50% dotazovaných zaměstnanců, zbylých 20% bylo po jiný návrh reformy. Oproti studentům se tu však objevila i početnější skupina dotazovaných (27% dotázaných zaměstnaných), kteří by stávající systém důchodového pojištění zachovali. Na tuto otázku nedokázalo jednoznačně odpovědět 3% oslovených zaměstnaných.

Skupinou s nejrozporuplnějšími názory byla skupina nezaměstnaných, ve které byly názory na nutnost důchodové reformy docela vyrovnané. Pro změnu důchodového systému bylo 37,5% dotázaných nezaměstnaných (12,5% pro současný návrh a 25% pro jiný návrh důchodové reformy. Ovšem stejně velká skupina (rovněž 37,5% dotázaných nezaměstnaných) byla pro zachování stávajícího systému. Zbýlých 25% nezaměstnaných nedokázalo na tuto otázku jednoznačně odpovědět.

Další skupinou, kterou se mi podařilo oslovit, byli občané v domácnosti. Současný návrh schvaluje 50% dotázaných z této skupiny, s jiným návrhem reformy by souhlasilo 25% dotázaných a dalších 25% nedokázalo na otázku jednoznačně odpovědět.

Poslední oslovenou skupinou byli důchodci, i když už pro ně toto téma není úplně aktuální. Zajímalo mě, jak vidí situaci lidé, kteří pobírají důchod v rámci současného systému. U nich byl názor celkem jednoznačný. Ani jeden z dotázaných důchodců by stávající systém neměnil (66,7% by bylo pro zachování starého systému, zbylých 33,3% nedokázalo na otázku jednoznačně odpovědět).

Obrázek 8 Pohled na nutnost důchodové reformy v jednotlivých sociálních skupinách

Z průzkumu vyplývá, že důchodovou reformu považují za nutnou nejvíce studenti a lidé v domácnosti. Myslím, že u studentů je důvod poměrně jasný, viz výsledky průzkumu ve věkové skupině 18- 26 let, kdy studenti tvořili naprostou většinu dotazovaných. Naprostým opakem jsou důchodci, kteří byli až dosud zvyklí žít ve stávajícím systému důchodového pojištění, ačkoli se jich změny nedotknou, vůči novým změnám mají spíše negativní postoj. U zaměstnaných a nezaměstnaných spíše převládá názor, že důchodová reforma nutná je, ale objevuje se tam i určité procento dotázaných, které je pro zachování současného systému.

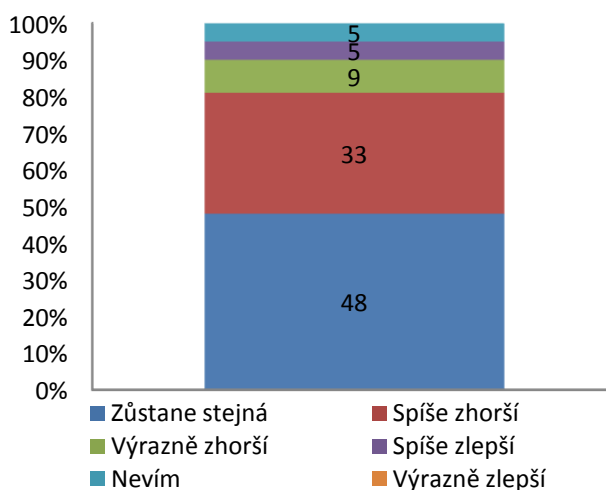
4.2 Pohled občanů na jejich životní úroveň v důchodovém věku

V této části jsem dotazovaným položil otázku, jak si myslí, že se jejich životní úroveň změní v důchodovém věku. Počet dotazovaných i jednotlivé skupiny zůstaly zachovány.

Pokud se podíváme na celkový názor všech dotázaných, vidíme, že největší část dotázaných (48%) si myslí, že se jejich životní úroveň v důchodu nezmění. Já osobně jsem poněkud skeptičtější už jen kvůli tomu, že si myslím, že stát bude schopen zajistit občanům pouze tolik peněz, aby pokryl základní potřeby obyvatel. To na čem závisí životní úroveň

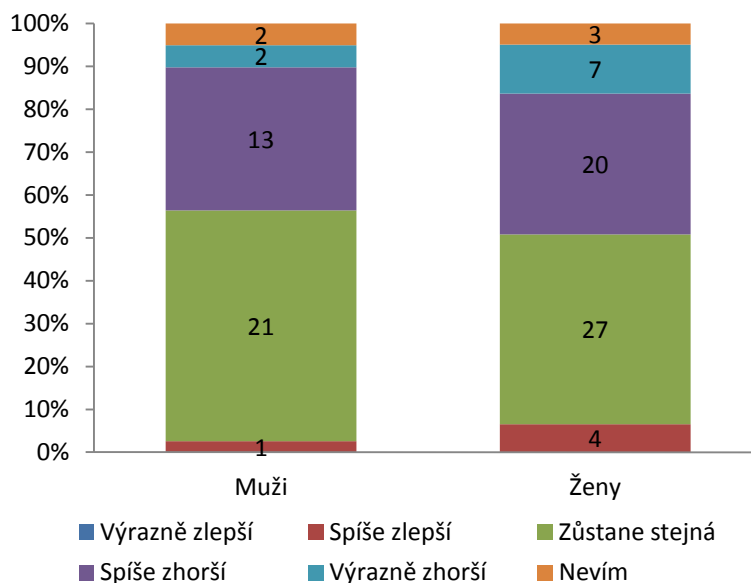
v důchodu, bude spoření v rámci druhého a třetího (soukromého) pilíře. V současné době, hodně občanů není schopno naspořit si peníze. Některé zdroje dokonce uvádí (apř. peníze.cz, 2009) že jsou to až dvě třetiny občanů. Bude velmi obtížné udržet alespoň stejnou životní úroveň.

Tomu, že se životní úroveň v důchodu zlepší, věří jen 5% dotázaných. Pochopitelně některé skupiny obyvatel s vysokými příjmy se o životní úroveň v důchodu strachovat zatím nemusí, ale přesto si nemyslím, že by se někomu poštěstilo zlepšit si životní úroveň zrovna v důchodovém věku. Oproti tomu početná skupina (42 % z dotázaných) se spíše ztotožňuje s názorem, že se jejich životní úroveň zhorší. Zbýlých 5 % dotázaných na tuto otázku nedokázalo jednoznačně odpovědět a 48% dotázaných si myslí, že životní úroveň zůstane stejná.

Obrázek 9 Celkový názor občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku

4.2.1 Názor na životní úroveň ve stáří v rámci pohlaví

Obrázek 10 Názor občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku v rámci pohlaví

Pokud se na tuto problematiku blíže podíváme, zjistíme, že co se týká kvality životní úrovně v důchodu, jsou ženy o něco skeptičtější. U žen mě překvapilo relativně dost názorů (11% dotázaných žen a 5% mužů), že by se životní úroveň v důchodu mohla výrazně zhoršit. Celkově nejčastější odpověď byla, že životní úroveň zůstane stejná (45% dotázaných žen a 53% mužů), ale hojně se tu objevuje názor, že se životní úroveň zhorší.

4.2.2 Názor na životní úroveň ve stáří v jednotlivých věkových skupinách

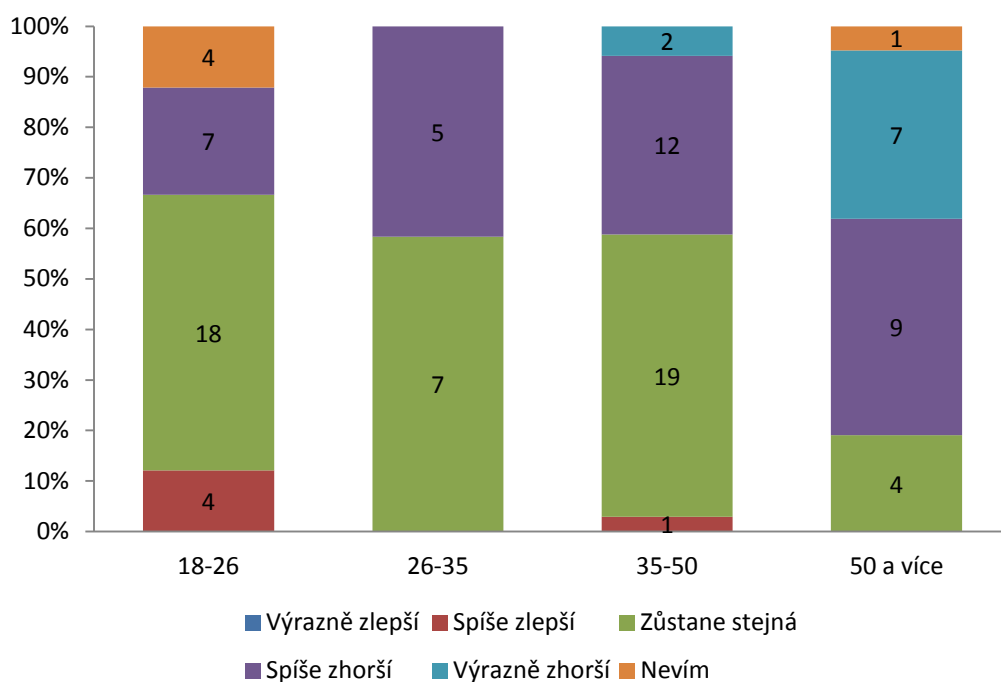
S výjimkou lidí starších 50 let můžeme vidět, že minimálně polovina dotázaných v každé skupině věří, že jejich životní úroveň v důchodu zůstane stejná. Co se konkrétně týká jednotlivých věkových skupin, velmi zajímavá je skupina mezi 18- 26 lety, kde si 12% dotázaných myslí, že se jejich životní úroveň zlepší. Také je to skupina, ve které je nejméně zastoupen názor, že se životní úroveň zhorší (pouze 21%). Nikdo z dotázaných si nemyslí, že by se měla zhoršit výrazně.

Také v další skupině (26-35 let) se neobjevuje názor, že by se životní úroveň v důchodu měla nějak výrazně zhoršit (necelých 42% z této skupiny si myslí, že se životní úroveň spíše zhorší a zbylých 58% si myslí, že zůstane stejná).

Až ve věkové skupině 35-50 let se objevuje názor, že by se životní úroveň v důchodu mohla zhoršit výrazně. Sice je to „jen“ 6%, ale i tak je to podle mě vysoké číslo.

Jinak dalších 35 % dotázaných z této skupiny uvedla pouze mírnější zhoršení a 3% zhoršení výraznější. Zbytek (56% dotázaných) si myslí, že životní úroveň zůstane stejná.

Asi nejzajímavější rozložení názorů má věková skupina nad 50 let. Celkem 76% dotázaných si myslí, že se jejich životní úroveň zhorší, 33% z dotázaných odpovědělo, že se životní úroveň zhorší výrazně. Zbýlých 19% si myslí, že zůstane stejná (5% neví). Celková skepse této skupiny je pochopitelná, je to skupina lidí, kteří stárnou, někteří již v důchodu jsou, jiní se k němu blíží a právě tuto věkovou skupinu nejvíce zasáhnou změny, které přinese důchodová reforma.

Obrázek 11 Názor občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku v rámci různých věkových skupin.

4.2.3 Názor na životní úroveň ve stáří v rámci jednotlivých sociálních skupin

Pokud se podíváme na strukturu názorů v rámci sociálních skupin, můžeme vidět, že odpovědi studentů jsou téměř shodné se strukturou odpovědí dotázaných v rámci věkové skupiny 18-26. Je to pochopitelně dáno tím, že většina dotazovaných z této skupiny byli právě studenti. Proto i zde je ve větším zastoupen názor, že se životní úroveň může zlepšit (10% dotázaných studentů). Nejpočetnější skupina studentů si myslí, že zůstane stejná (necelých 52%), dalších 24% studentů si myslí, že se zhorší (spolu s lidmi

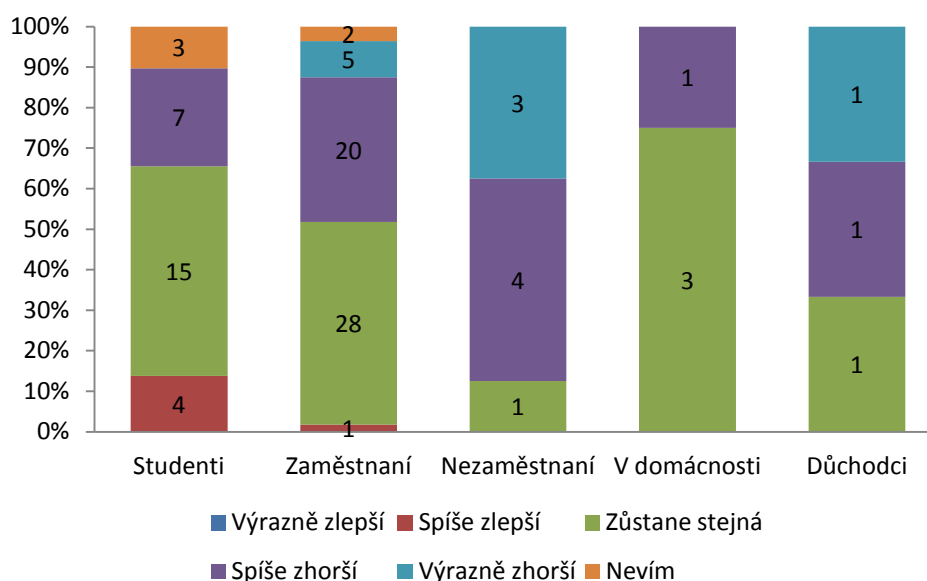
v domácnosti měla tato odpověď nejmenší zastoupení v rámci rozložení jejich odpovědí). Zbylí studenti (14%) nedokážou jednoznačně odpovědět.

U nejpočetnější skupiny- zaměstnaných jsou názory, zda se životní úroveň celkově zhorší nebo zůstane stejná bezmála půl na půl (rovných 50% dotázaných si myslí, že životní úroveň v důchodu zůstane stejná 36% dotázaných si myslí, že spíše zhorší, 12% že se zhorší výrazně). V poměrně malém zastoupení (3,5%) se tu objevil názor, že by se mohla životní úroveň v důchodu spíše zlepšit a zbytek dotázaných nedokázal na tuto otázku jednoznačně odpovědět.

Nejpesimističtější skupinou byla jednoznačně skupina nezaměstnaných, kde 87,5% dotázaných (37,5% z celkového počtu dotázaných nezaměstnaných, si dokonce myslí, že se jejich životní úroveň zhorší výrazně). Jen 12,5% si myslí, že by životní úroveň zůstala stejná. Je to pochopitelné, tito lidé zatím nemají jistotu stálého příjmu a proto se nemohou na důchod nijak zvlášť připravit.

Lidé v domácnosti si spíše myslí, že se jejich životní úroveň v důchodu nezmění (myslí si to 75% dotázaných) Zbytek dotázaných si myslí, že by se jejich životní úroveň mohla spíše zhoršit (myslí si to 25% dotázaných).

V poslední skupině důchodců je poměr odpovědí naprosto vyrovnaný. Třetina důchodců si myslí, že by se životní úroveň v důchodu mohla o něco zhoršit, další třetina dotázaných si myslí, že by se mohla zhoršit výrazně a poslední skupina dotázaných důchodců si myslí, že životní úroveň v důchodu zůstane stejná.

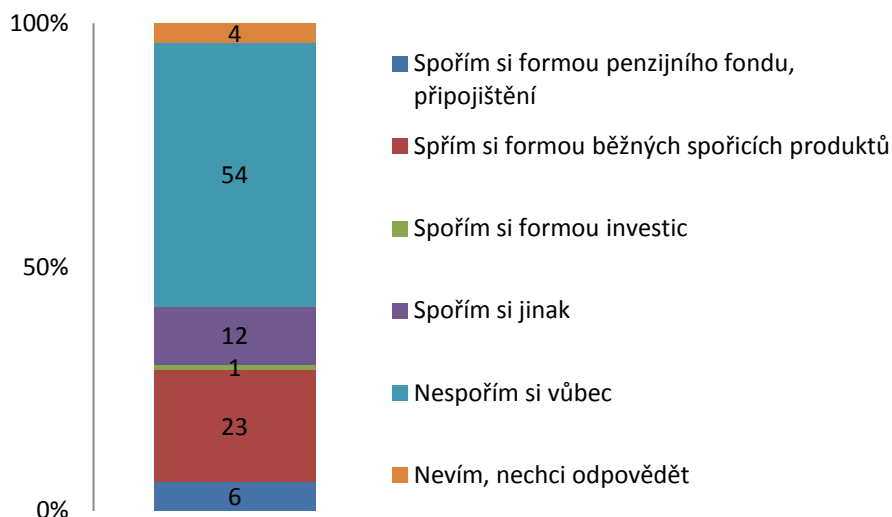

Obrázek 12 *Názor občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku v rámci různých sociálních skupin*

4.3 Jak si spoří zlinští občané na důchod

Další otázka, kterou jsem dotazovaným položila, se týkala toho, jak si spoří na důchod. Tuto a podobné otázky by si měl položit každý z nás. Budu si spořit na stáří? Kde vzít peníze na tvorbu úspor? Jakou formu spoření zvolit?

Při průzkumu jsem zjistila velmi znepokojující skutečnost, že 54% všech dotázaných si na stáří vůbec nespoří. Tato skutečnost je znepokojující, ale mnohdy není hlavním důvodem, že si lidé nespoří to, že by situaci brali na lehkou váhu, ale spíše tím, že nejsou schopni naspořit větší množství peněz. Toto vysoké číslo navíc ovlivňuje i fakt, že mezi dotazovanými byla také početná skupina studentů, kteří ještě většinou nejsou ekonomicky aktivní a žijí u rodičů. Z celkového průzkumu také vyplývá, že nejrozšířenějším způsobem spoření je spoření formou standardních spořicíh produktů jako je stavební spoření nebo spořicí účty (celkem 23% dotázaných) a nejméně se spoří formou investic např. nákup akcií nebo dluhopisů (pouze 1% dotázaných). Co se týká dalších forem spoření 6% dotázaných si spoří formou penzijních fondů a připojištění (podle mého názoru je to jedna z nejlepších cest a v následující části se jí budu dále věnovat) a 12% dotázaných si spoří jinak než výše uvedenými způsoby. Zbylé 4% na tuto otázku nedokázali jednoznačně odpovědět.

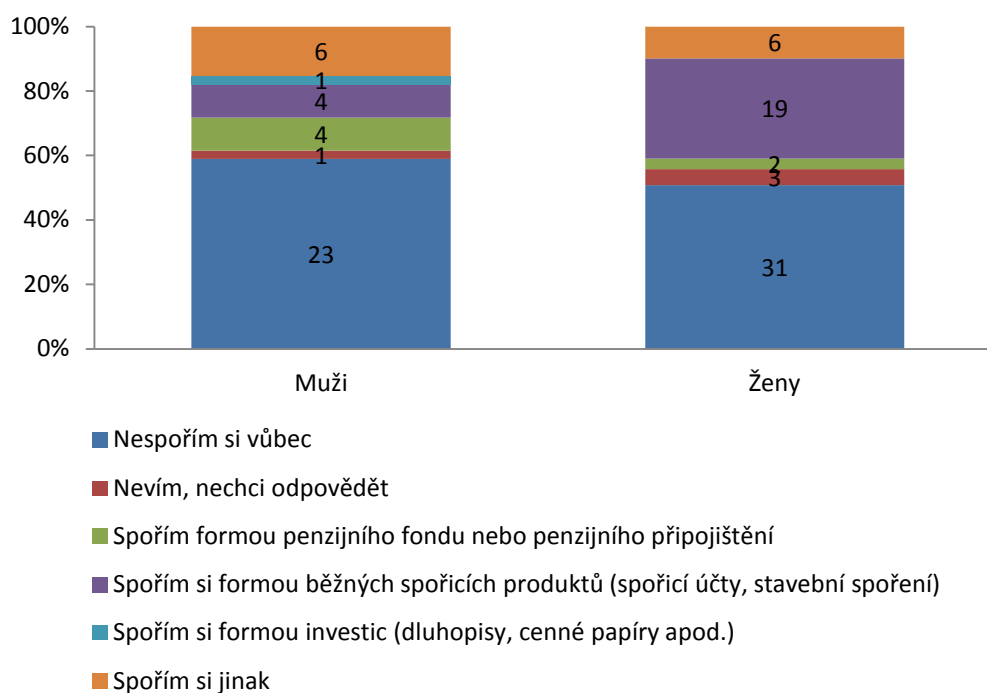

Obrázek 13 Celkový přehled jakým způsobem spoří občané Zlína

4.3.1 Jak spoří muži a ženy

Pokud bychom měli porovnat jak spoří jednotlivá pohlaví, můžeme vidět, že procento mužů, kteří si na důchod nespoří je větší než u žen (konkrétně je to 59% mužů a 51% žen). Pokud bychom měli srovnat, jakým způsobem spoří jednotlivá pohlaví, můžeme vidět, že u žen jsou to převážně běžné spořicí produkty. (celkem 31% dotázaných žen) Druhou nejčastější volbou žen je jiný typ spoření (19% dotázaných) a velmi malé procento (celkem 3%) žen si spoří formou penzijních fondů nebo připojištění.

Muži většinou preferují jinou formu spoření. U žen oblíbené stavební spoření či běžné spořicí účty volilo jen 10% mužů a stejné procento mužů spoří formou penzijních fondů nebo připojištění. Z dotázaných mužů 2,5% spoří formou investic (akcie, dluhopisy). Jiným způsobem si spoří 12% mužů. Jeden dotázaný na tuto otázku neodpověděl a zbytek dotázaných (59%) si na důchod nespoří.

Obrázek 14 Způsob jakým spoří jednotlivá pohlaví zlínských občanů

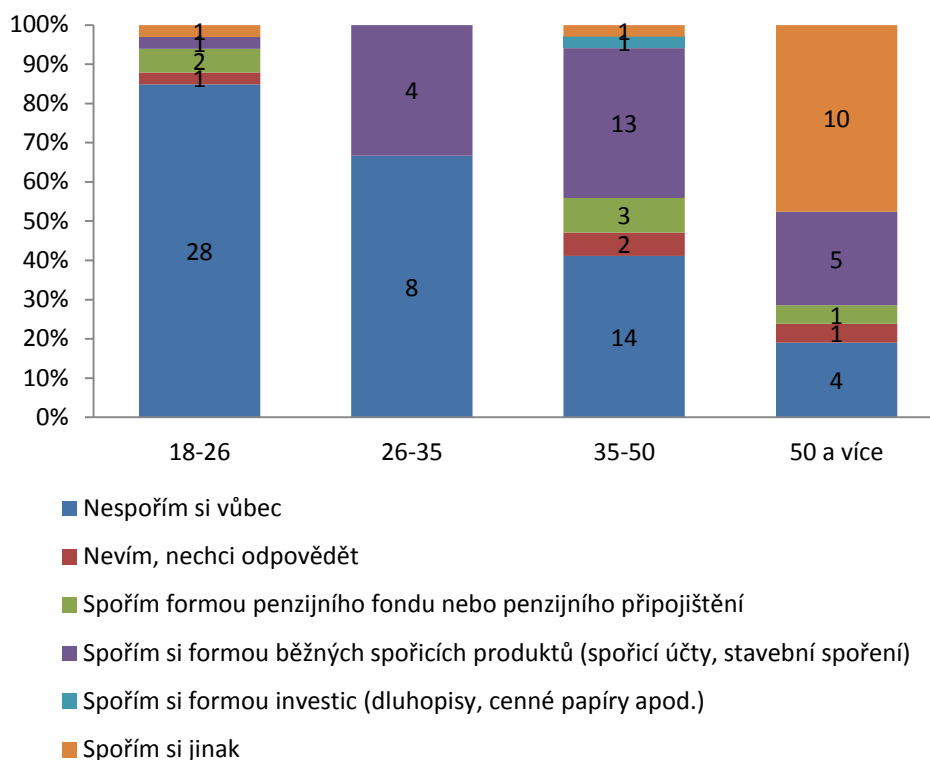
4.3.2 Jak spoří jednotlivé věkové skupiny

Pokud se podíváme na to, jak si lidé spoří z této stránky, můžeme říci, že čím jsou lidé starší, tím více si jich na důchod spoří. Je to přirozené, protože lidé do 26 let většinou teprve práci shánějí nebo jsou v zaměstnání noví, sbírají zkušenosti a učí se hospodařit s penězi. Proto také není moc překvapující, že 85% dotázaných lidí do 26 let si zatím na důchod vůbec nespoří. I ve věkové skupině od 26 do 35 let si lidé na důchod tolik nespoří. Co se týká způsobu jakým spoří tak 33% dotázaných využívá běžné spořicí produkty. Zbýlých 67% si zatím na důchod nespoří.

Lidé ve věkové skupině 35 až 50 let si už zřejmě uvědomují, že je nutné mít nějakou jistotu na stáří, a proto celých 53 % lidí si už na důchod spoří. Nejrozšířenějším způsobem jsou opět spořicí produkty (38% dotázaných), na druhém místě pak figuruje spoření do penzijních fondů (necelých 9 % dotázaných) a 3% si spoří formou investic a stejný počet si spoří jiným způsobem. Početná je ovšem i skupina lidí, kteří si nespoří-41%. Zbytek dotázaných nedokázal na tuto otázku jednoznačně odpovědět.

Největší procento lidí, kteří si spoří na důchod je ve věkové skupině nad 50 let (celkem 76%), kde jenom 19% dotázaných uvedlo, že si nespoří. Formou běžných spořicíh produktů si spoří necelých 24 % dotázaných a 5% formou penzijních fondů.

Nejpočetnější skupina (47% dotázaných) uvedla, že si spoří jiným způsobem. Zbytek dotázaných potom na tuto otázku nedokázal jednoznačně odpovědět.

Obrázek 15 Způsob jakým spoří jednotlivé věkové skupiny zlínských občanů

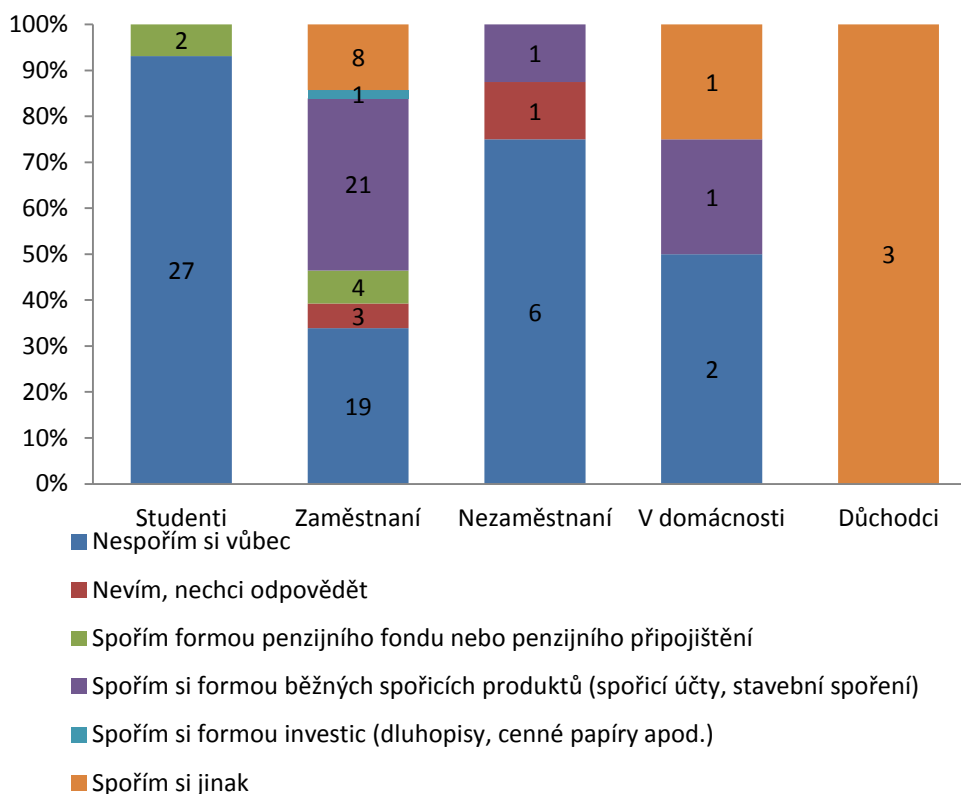
4.3.3 Způsob spoření v rámci jednotlivých sociálních skupin

Pokud se podíváme na to, jakým způsobem spoří různé sociální skupiny, opět tu dochází mezi jednotlivými skupinami k velkým rozdílům. První skupina- studenti má v rámci těchto skupin největší procento dotázaných, kteří uvedli, že si nespoří vůbec (celkem je to 93% dotázaných studentů). Zbýlých 7% studentů si spoří formou penzijních fondů. Oproti tomu ve skupině důchodců si spoří všichni dotazovaní. Spoří si jinak, ale mezi dotázanými důchodci nebyl nikdo, kdo by si nespořil.

Podobná situace jako u studentů je i u nezaměstnaných. V této skupině si nespoří 75% dotazovaných, dalších 12,5% si spoří formou běžných spořicíh produktů a zbytek neví nebo na tuto otázku nechtělo odpovědět. Ve skupině lidí v domácnosti je rovněž velký podíl lidí, kteří si nespoří. Je to rovných 50%. Zbýlých 50% si buď formou běžných spořicíh produktů (25% dotázaných) a dalších 25% si spoří jiným způsobem.

Nejširší strukturu způsobů spoření měla jednoznačně skupina zaměstnaných. V rámci této skupiny největší počet dotázaných spoří formou běžných spořicíh produktů

(celkem 37.5% dotázaných), naopak nejméně lidí spoří formou investic (celkem 2% dotázaných), penzijnímu fondu potom dalo přednost 7% lidí a 14% dotázaných si spoří jiným způsobem. V této skupině se našlo 33% dotázaných, kteří uvedli, že nespoří a toto procento je v rámci všech dotázaných sociálních skupin (s výjimkou důchodců) nejnižší.

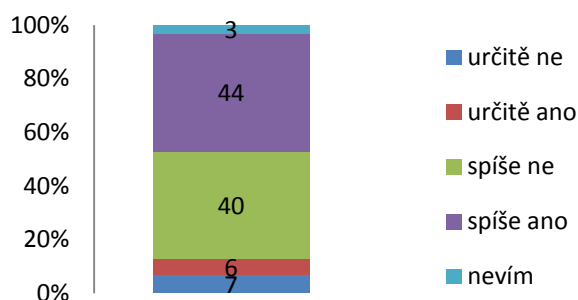

Obrázek 16 Způsob jakým spoří jednotlivé sociální skupiny zlínských občanů

4.4 Důvěra zlínských občanů ve stát jako garanta sociálních jistot ve stáří

Další otázka, kterou jsem lidem položila, souvisí s garancí sociálních jistot v našem státu. Chtěla jsem se dozvědět, jak velkou důvěru mají lidé ve stát (zda věří, že je stát schopný zajistit jim, alespoň základní potřeby, jako jsou bydlení, strava nebo zdravotní péče).

Věří nebo nevěří občané Zlína státu? Ano i ne, zlínské občané jsou rozděleni na dvě přibližně stejně velké skupiny. Státu věří 50% dotázaných (44% státu spíše věří, 6% státu věří bezvýhradně). Naopak důvěru ve stát nemá 47% dotázaných (40% státu spíše nevěří, 7% dotázaných nevěří státu vůbec). Zbývajících 3% nedokázalo na otázku odpovědět.

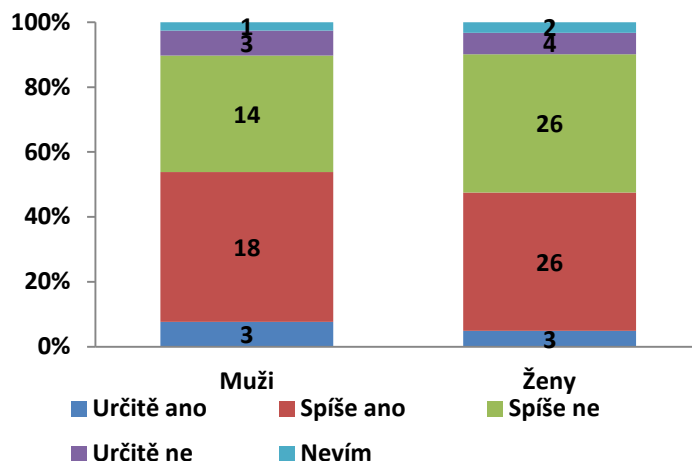
Obrázek 17 Důvěra obyvatel Zlína ve stát jako garanta sociálních jistot

4.4.1 Důvěra zlínských občanů ve stát z pohledu pohlaví

Pokud srovnáme pohledy mužů a žen na tuto otázku, můžeme vidět, že ženy jsou v tomto ohledu skeptičtější. I když názory na to zda ženy důvěřují státu či ne byly vyrovnané, o něco více žen (49% dotázaných žen) se přiklonilo k názoru, že státu nevěří (42% spíše nevěří, 7% vůbec). Mezi ženami se našlo 47%, které naopak věří, že jim bude stát schopen v důchodu garantovat jistotu, alespoň základních potřeb (42% státu spíše věří, 5% státu věří úplně). Zbýlé 4% oslovených žen na tuto otázku nedokázalo odpovědět.

Oproti ženám je důvěra mužů ve stát jako garanta sociálních jistot důchodovém věku o něco vyšší. Celých 54 % mužů si myslí, že jim stát zajistí alespoň základní potřeby (46% státu spíše věří, 8% určitě). Státu v tomto ohledu naopak nevěří 43,5% dotázaných mužů (36% mají částečnou nedůvěru ve stát, dalších 7,5% státu nevěří vůbec). Zbýlé 2,5% mužů na tuto otázku nedokázalo odpovědět.

Pokud bychom měli celkově zhodnotit faktory, které vedou k rozdílu v otázce důvěry ve stát mezi muži a ženami, je to podle mě z toho důvodu, že většinou se o zajišťování základních potřeb jako nakupování, platby a chod domácnosti starají ženy, mají tak mnohdy lepší přehled než muži a více se starají o rozpočet domácnosti. Muži většinou sice přinášejí do domácnosti více peněz, ale věci uspokojující základní potřeby jako např. jídlo, kosmetika nebo léky spíše nakupují ženy.

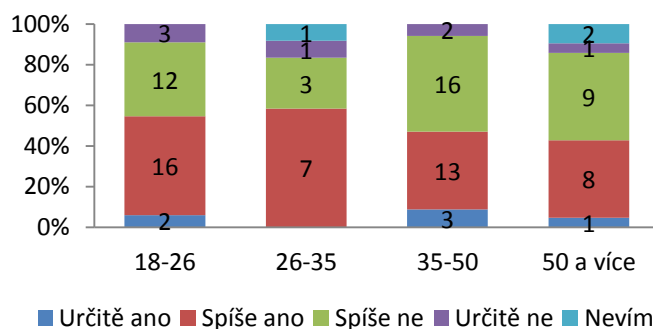

Obrázek 18 Důvěra zlínských občanů ve stát jako garanta sociálních jistot v rámci pohlaví

4.4.2 Důvěra zlínských občanů ve stát z pohledu různých věkových skupin

V rámci věkových skupin můžeme říct, že důvěra ve stát spolu s věkem klesá. Pokud se podíváme na věkové skupiny do 26 let a 26- 35 let, vidíme, že minimálně polovina dotázaných z těchto věkových skupin státu věří (Důvěru ve stát má z věkové skupiny do 26 let státu věří 54,4% a ve věkové skupině 26- 35 let je to celkem 58%). Naopak lidé nad 35 let už tak optimističtí nejsou, ve věkové skupině 35- 50 let je to 47% (zbylých 53% státu nevěří a ve věkové skupině nad 50 let už je to jen 43% (48% státu nevěří a zbylých 9 na tuto otázku nedokázalo odpovědět).

Podle mého názoru je to tím, že lidé starší 35 let celou dobu pravidelně státu odvádějí sociální pojištění, ale sami nemají jistotu, jaká jejich životní úroveň v důchodu vlastně bude. Také oproti mladším lidem nebudou pracovat tak dlouho, aby stihli do důchodu naspořit větší množství peněz nebo pružně reagovat na nastávající změny.

Obrázek 19 Důvěra zlínských občanů ve stát v různých věkových skupinách

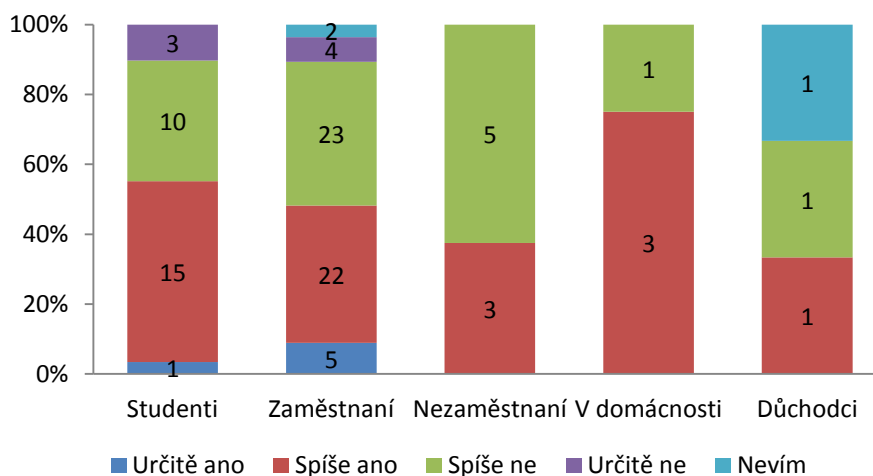
4.4.3 Důvěra zlínských občanů ve stát z pohledu různých sociálních skupin

U této otázky má každá skupina na věc svůj pohled. Nejvíce vyhraněná skupina jsou lidé v domácnosti, kde státu věří celých 75% (zbylých 25% státu spíše nevěří). Naopak skupina s nejvyrovnanějšími názory byla skupina důchodců, kde třetina dotázaných státu spíše věří, další třetina zase státu spíše nevěří a zbývající třetina na otázku nedokázala odpovědět.

Největší pestrost názorů se objevila ve skupině studentů a mezi zaměstnanými. U studentů převládá důvěra ve stát (51% studentů státu spíše věří, 3,5% dokonce absolutně, naopak 35,5% státu spíše nevěří a 12% dotázaných státu vůbec nevěří)

U zaměstnaných jsou názory na to, zda věřit či nevěřit státu naprosto vyrovnané (pro oba se vyjádřilo 48% dotázaných) Ale míra důvěry už se lišila. Ze 48 % lidí, kteří vyslovili důvěru státu, 9% státu naprosto věří, zbytek jenom částečně. Ze 48 % lidí vyslovených proti, se pro absolutní nedůvěru vyjádřilo 7% dotázaných, zbylých 41% státu spíše nevěří. Na tuto otázku nedokázalo v rámci této skupiny odpovědět 4% dotázaných.

Ve skupině nezaměstnaných 62,5% dotázaných státu v otázce garance sociálních jistot spíše nevěří. Podle mého názoru je to dáno zejména tím, že se nacházejí ve velmi nejistém postavení. Jejich příjmy jsou minimální a rozhodně z nich nejsou schopni spořit natož odvádět peníze do soukromých fondů, které by jim zajistili vyšší příjem. Proto pro ně může být v důchodu problémem hradit si například potřebnou zdravotní péči, které by se měla v budoucnu podstatně více prodražit.

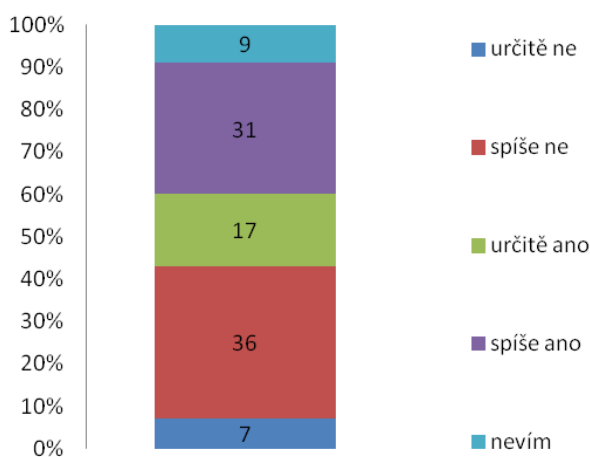
Obrázek 20 Důvěra zlínských občanů ve stát v různých věkových skupinách

4.5 Názor zlínských obyvatel na odvod části pojištění do soukromých penzijních fondů (2. pilíře)

Poslední otázka, kterou jsem respondentům položila se, týkala toho, jestli souhlasí s odvodem části svých financí do plánovaných soukromých penzijních fondů (tedy plánovaného druhého pilíře důchodového pojištění)

Všeobecný názor na to, zda by se měly ukládat peníze do těchto fondů, je dost rozporuplný. Dotazovaní jsou opět rozdělení přibližně na dva stejně velké tábory, ale přece jen o něco více převažoval souhlas s tímto typem spoření celkem 48% dotazovaných (z toho 17% z toho určitě souhlasí a 31% s tímto spíše souhlasí). Naopak se spořením do druhého pilíře nesouhlasí 43% dotázaných občanů (36% z nich je spíše proti, zbylých 7 s touto variantou nesouhlasí vůbec). Zbylých 9% na tuto otázku nedokázali odpovědět.

Kdybych tento stav měla zhodnotit, určitě vidím pozitivně to, že téměř polovina lidí s odváděním peněz do druhého pilíře souhlasí. Ve spoření do soukromého penzijního formu vidím oproti současnému systému výhodu, že si peníze spořím na vlastní penzi a z tohoto důvodu mi tento systém přijde efektivnější a přehlednější než stávající metody „Pay as you go“ (produktivní generace lidí odvádí sociální pojištění, které jde na výplatu důchodů současné generace v poproduktivním věku).

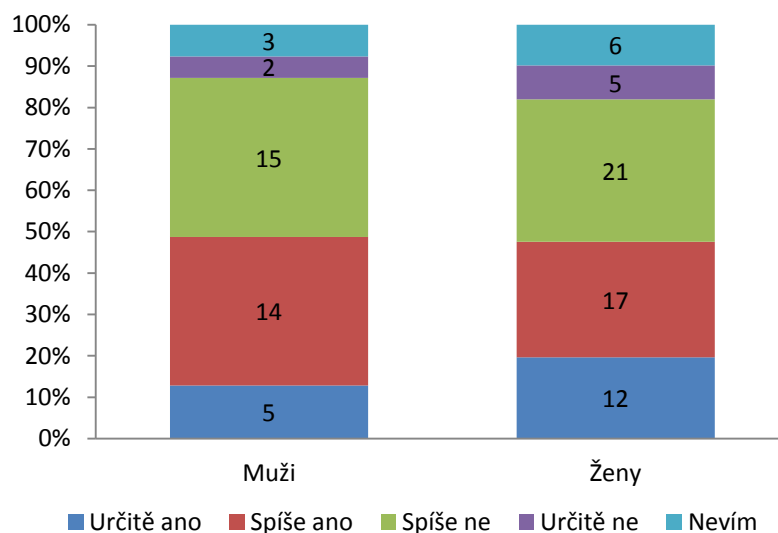

Obrázek 21 Názor zlínských občanů na spoření v rámci druhého pilíře

4.5.1 Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v rámci pohlaví

Z průzkumu vyplynulo, že pro odvádění peněz do druhého pilíře je 47,5% mužů a úplně stejně je to i u žen. Co se však liší, je míra souhlasu. Zatím co 19,5% ze všech dokázaných žen s touto formou spoření určitě souhlasí, u mužů s touto variantou souhlasí pouze 13% z celkového počtu dotázaných mužů.

Pokud bychom se podívali na úplně opačný postoj (tedy nesouhlas se spořením do druhého pilíře), vyhraněnější postoje mají opět ženy. S tím, že by měly odvádět část svého pojištění do druhého pilíře, striktně nesouhlasí 8% dotázaných žen. U mužů se stejně vyjádřilo pouze 5% z celkového počtu dotázaných.

Obrázek 22 Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v rámci pohlaví

4.5.2 Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v různých věkových skupinách

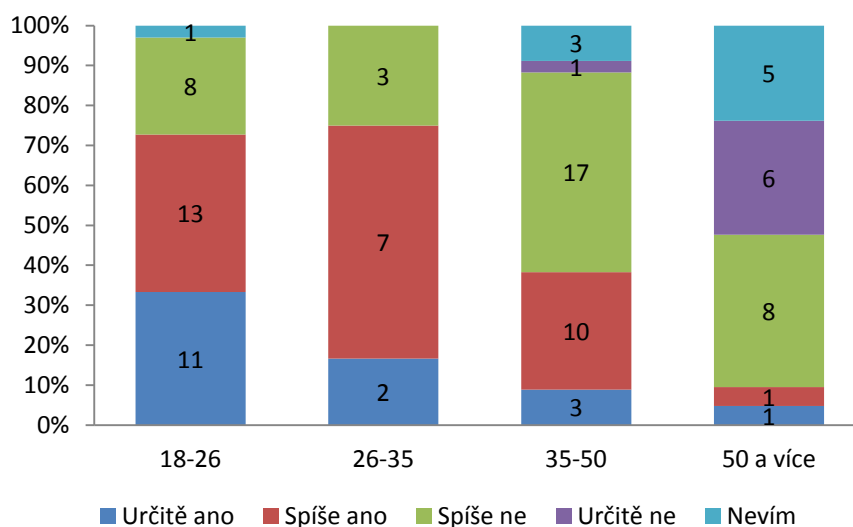
Ze získaných dat můžeme vidět, že nejvíce příznivců spoření do tzv. druhého pilíře mají skupiny 18- 26 let a 26- 35 let. Ve skupině 18- 26 let by uvítalo spoření do druhého pilíře 73% dotázaných a celkem 37% z celkového počtu dotázaných souhlasí dokonce bezvýhradně (v této skupině má varianta „určitě ano“ největší zastoupení ve všech věkových skupinách).

Podobně jako předchozí věková skupina je na tom již zmíněná skupina lidí ve věku 26- 35 let. Zde podobně jako u předchozí věkové skupiny výrazně převažovaly souhlasné

odpovědi (celkem 75% dotázaných), ale se spořením do druhého pilíře bezvýhradně souhlasilo už jen 16% ze všech dotázaných.

Úplně jiná situace je ve zbylých skupinách (tedy 35- 50 let a 50 a více let). Zde naopak převažuje nesouhlas se spořením do druhého pilíře. U věkové skupiny 35- 50 let už se spořením do druhého pilíře souhlasí jen 38% dotázaných. Zato se tu na rozdíl od prvních dvou skupin začíná objevovat i striktní nesouhlas s touto variantou spoření (6% z celkového počtu dotázaných v této skupině).

Ještě větší míra nesouhlasu se zvedla ve věkové skupině nad 50 let. Se spořením do druhého pilíře tu souhlasí jenom 9,5% z celkového počtu dotázaných. Oproti tomu 66% dotázaných se staví proti, dokonce je v této skupině největší počet dotázaných, kteří se spořením do druhého pilíře striktně nesouhlasí (28,5% dotázaných v rámci této skupiny). Je to celkem logické, protože starší generace už nebude schopná do odchodu do penze naspořit nějak vysoký obnos peněz, kdežto pro mladší generace spoření peněz může znamenat větší pocit jistoty než systém současného důchodového spoření.

Obrázek 23 Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v jednotlivých věkových skupinách

4.5.3 Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v různých sociálních skupinách

Pokud bychom se měli podívat na to, jaký mají názor na spoření do druhého pilíře důchodového systému názor jednotlivé sociální skupiny. Názory jsou v jednotlivých skupinách naprosto odlišné. Nejsložitější bylo hodnocení této otázky ve skupině důchodců.

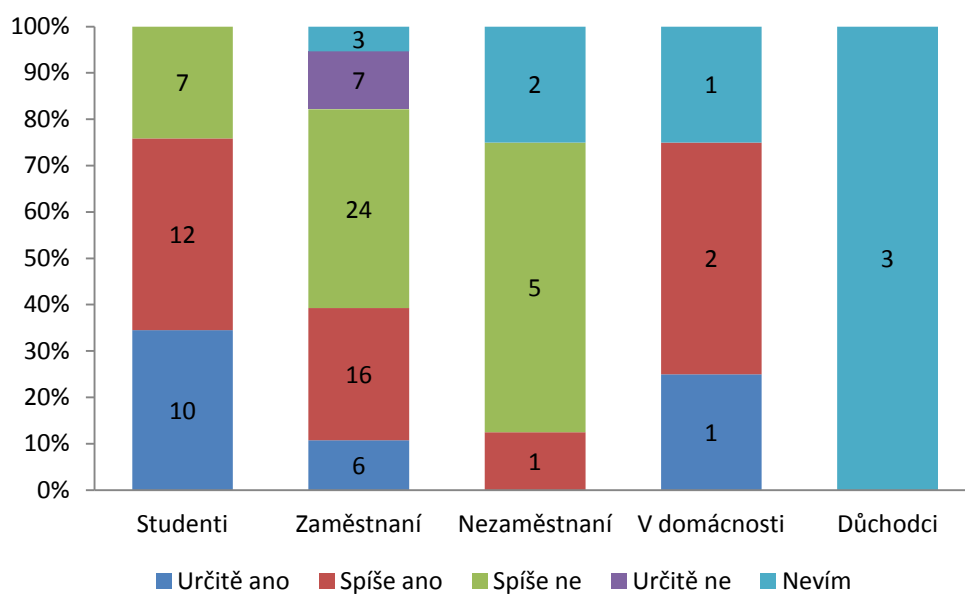
Jich se tato změna již netýká a ani z úhlu nezávislého pozorovatele mi nikdo z nich na tuto otázku nedokázal odpovědět.

Pokud bychom měli vybrat skupinu, ve které by bylo nejvíce nesouhlasných názorů, byla by to skupina nezaměstnaných. V této skupině bylo proti 75% dotázaných (62,5% spíše proti, 12,5% z celkového počtu dokázaných bylo určitě proti). Zbýlých 25% na tuto otázku nedokázalo odpovědět a v této skupině se nenašel žádný souhlasný názor.

Opakem nezaměstnaných byli lidé v domácnosti. Zde se zase nenalezl nikdo, kdo by se spořením do druhého pilíře nesouhlasil (50% dotázaných uvedlo, že spíše souhlasí, 25% určitě souhlasí a zbýlých 25% na tuto otázku nedokázalo s určitostí odpovědět).

Pokud bychom se podívali na skupinu zaměstnaných, uvidíme, že zde převažuje spíše nesouhlas se spořením do druhého pilíře. Je to dokonce jediná skupina, kde se objevil striktní nesouhlas s touto formou spoření (celkem 13% dotázaných), celkově se spořením do druhého pilíře nesouhlasilo celkem 37,5% všech dotázaných). Se spořením v rámci druhého pilíře souhlasilo 39% ze všech dotázaných, zbytek na tuto otázku nedokázal jednoznačně odpovědět.

U studentů převládal souhlas se spořením v rámci druhého pilíře. Nejčastěji se v této skupině objevovala odpověď spíše ano (41%) hned za ní byla odpověď určitě ano (34,5%). Zbytek dotázaných (24,5%) se spořením do druhého pilíře spíše nesouhlasil.

Obrázek 24 Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v jednotlivých sociálních skupinách

5 POHLED OBČANŮ ČR NA STAV SOCIÁLNÍCH JISTOT VE SROVNÁNÍ S OBČANY ZLÍNA

V této části chci popsat a zhodnotit, jak vnímají změny související s důchodovou reformou občané v rámci celé české republiky. K přiblížení této problematiky jsem využila dotazníku, který vytvořila společnost IPSOS, který vytvořila v říjnu roku 2011 s 1000 respondenty v rámci celé České republiky. Tento dotazník byl potom umístěn na webových stránkách (České televize, 2011) a je uvedený v přílohách PI- PIV)

Obsah tohoto dotazníku je velmi podobný dotazníku, který jsem vyplnila s obyvateli Zlína. Právě při tvorbě svého dotazníku jsem se snažila docílit, aby byly otázky formulovány co nejpodobněji pro následnou možnost srovnání s daty, které jsem nasbírala od zlínských občanů.

5.1 Pohled českých občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku

Pokud bychom se měli podívat, co si myslí obyvatelé ČR (viz příloha PI) Vidíme, že celých 80% z tisícovky dotázaných si myslí, že se jejich životní úroveň v důchodu zhorší, což není vůbec povzbudivé. Oproti tomu jen 4% ze všech dotázaných si myslí, že by se jejich životní úroveň mohla zvýšit. Osobně bych souhlasila s tím, že životní úroveň v důchodu spíše poklesne. Již teď vláda zmrazila zvyšování důchodů a nevypadá, že by se měla situace zlepšit. Oproti tomu, všechny výrobky podražily kvůli zvýšení daní.

Pokud bychom se měli podívat, čím se liší názory obyvatel ČR ve srovnání s předchozími údaji získaných od zlínských občanů, je hlavně to, že občané České republiky vidí svou životní úroveň daleko pesimističtěji. Z vyhodnocení průzkumu v kapitole 4.2 v předchozí části již víme, že 42% dotázaných zlínských obyvatel si myslí, že se jejich životní úroveň zhorší. Pokud se podíváme na výsledky celorepublikového dotazníku společnosti IPSOS (příloha PII) Pokud bychom naopak srovnali procentuální poměr názoru, že se životní úroveňlepší, dojdeme u obou průzkumů k téměř stejným hodnotám. Zatímco ve Zlíně očekává zlepšení životní úrovně 5% dotázaných, v rámci celkového průzkumu v České republice jsou to 4% dotázaných. Když jsem se ptala zlínských občanů na to, jak vidí změnu životní úrovně v důchodovém věku, 48% dotázaných bylo toho názoru, že zůstane stejná. Pokud bychom se podívali do výsledků celorepublikového průzkumu, zjistíme, že tento názor je tam pouze ve 12 % zastoupení.

5.2 Jak spoří na důchod občané v České republice

V dnešní době existuje poměrně dost možností jak si spořit na důchod. Někdo dává přednost spořicími produktům, někdo si své peníze spoří v rámci penzijních fondů a někdo si pouze odkládá stranou peníze, které dostane na hotovosti. Jsou také lidé, kteří si zatím na důchod z různých důvodů nespoří. V této části se podíváme, kolik lidí se už na důchod připravuje a jakými způsoby spoří na důchod občané v České republice.

Pokud bychom se podívali na to, jak velká část občanů české republiky si spoří na důchod dostaneme se na 69% dotázaných, což je ve srovnání se zlínskými obyvateli o 23% více (Zlín pouze 46%).

Co se týká forem spoření, nejvyhledávanějším druhem spoření je spoření formou penzijních fondů (podle nasbíraných dat společnosti IPSOS je to 55% dotázaných). Společnost IPSOS zveřejnila i zajímavý údaj a to konkrétně to, že téměř dvě třetiny Čechů nad 35 let si spoří formou penzijních fondů nebo pojištění. Pokud bychom tento údaj porovnali s průzkumem ve Zlíně, zjistíme, že občanů stejné věkové skupiny spoří touto formou a o celou třetinu méně (33% všech dotázaných nad 35 let).

Pokud bychom zase měli porovnat poměr spoření formou běžných spořicíh produktů jako je stavební spoření nebo spořicí účty, které zlínská občané uvádějí nejčastěji (23% z celkového počtu dotázaných), vidíme, že celkové preference občanů ČR jsou podobné (touto formou si spoří 20% dotázaných). Podobné shody s údaji nasbíranými mezi obyvateli Zlína potom dosahují i výsledky průzkumu celostátního. Formou investic si v ČR spoří 4% dotázaných (1% dotázaných ve Zlíně) a jiným způsobem než uvedeným v nabídce si spoří celkem 8% dotázaných (12% dotázaných ve Zlíně).

5.3 Důvěra občanů ČR ve stát jako garanta základních sociálních jistot

Z průzkumu vyplývá, že mezi lidmi převládá velká nedůvěra ve stát. Tři čtvrtiny lidí si nevěří tomu, že by jim stát dokázal zajistit alespoň základní potřeby (46% dotázaných si myslí, že spíše ne, 30% dotázaných si dokonce myslí, že určitě ne). Státu v tomhle ohledu věří pouze 20% dotázaných a to pouze 2% to mohou potvrdit určitě.

V porovnání se zlínskými občany jsou v tomto ohledu daleko více pesimističtí (zatímco ve Zlíně státu v tomto ohledu věří 50%, v rámci celé ČR je to pouze 20%).

5.4 Názor na odvod důchodového připojištění do soukromých PF

Pokud bychom měli porovnat výsledky názorů spojených s odvodem důchodového připojištění do PF, vidíme, že názory na tuto problematiku nejsou zcela jednoznačné. Můžeme vidět, že 12% na tento dotaz nebylo schopno jednoznačně odpovědět (viz příloha P IV). Celkově však můžeme říci, že ve srovnání s výsledky naměřenými mezi zlínskými občany, jsou občané v rámci ČR proti odvodům do soukromých penzijních fondů (ve Zlíně bylo proti 42% v rámci celé ČR 74%). Podle mého názoru to částečně ovlivňuje i fakt, že ve srovnání s obyvateli Zlína si v ČR spoří více občanů (46% Zlín, 69% v rámci celé ČR). Pokud se podíváme na to jakým způsobem si spoří lidé v ČR, můžeme vidět, že velká část obyvatel ČR si již formou penzijních fondů či připojištění spoří (je to však spoření dobrovolné, které můžeme přirovnat k zamýšlenému třetímu pilíři důchodového pojištění v rámci současné reformy).

5.5 Celkové srovnání názorů občanů ČR s občany Zlína

Pokud se podíváme na data získaná z obou dotazníků (jak z dotazníku společnosti IPSOS, tak z dotazníků, které jsem získala ve Zlíně), zjistíme, že jsou téměř ve všech základních otázkách naprosto odlišné. Občané české republiky byli ve svých názorech o dost pesimističtější než obyvatelé Zlína. Zejména potom v otázkách stavu životní úrovně a důvěry ve stát co by garanta sociálních jistot. Jedním z klíčových faktorů by mohla být nezaměstnanost, která se v současné době pohybuje na 8,9% (kurzy.cz, 2012) kdežto v rámci okresu Zlín je míra nezaměstnanosti za stejné období pouze 8,38%. Dalšími faktory, ale mohou být např. jiná struktura respondentů v těchto dotaznících, ekonomická situace jednotlivých dotazovaných, výše jejich příjmů, či ekonomický sektor (zemědělství, průmysl, služby) ve kterém pracují. Nezanedbatelné faktory jsou podle mého názoru také výše nájmů, ceny energií nebo také to jak velké procento dotázaných musí dojíždět za prací.

6 DOPORUČENÍ PRO ZLEPŠENÍ SOCIÁLNÍCH JISTOT V ČR V SOUVISLOSTI S DŮCHODOVOU REFORMOU

Z dotazníkového šetření jsem zjistila několik skutečností, ke kterým jsem navrhla několik doporučení. Týkají se zejména toho jak by se dala zvýšit důvěra občanů ve stát a jak by samotní občané mohli přispět k jejich zabezpečení ve stáří.

- **Důvěra lidí ve stát jako garanta sociálních jistot spolu s věkem klesá**

Pokud se podíváme na výsledky dotazníkového šetření, zjistíme, že na rozdíl od mladších věkových generací, lidé nad 35 let a zejména lidé nad 50 let státu v otázce garance sociálních jistot nevěří (48% dotázaných).

- **Lidé čekají, že se jejich životní úroveň ve stáří zhorší**

Z výsledků dále vyplývá, že 76% dotázaných starších 50ti let si myslí, že se jejich životní úroveň zhorší, 33% z dotázaných odpovědělo, že se životní úroveň zhorší výrazně.

Právě lidé kolem 50ti let zasáhne změna důchodového systému nejvíce. Hranice jejich odchodu do důchodu se zvýší, a i kdyby si spořili při současném návrhu v rámci druhého nebo třetího pilíře nemohou si naspořit větší množství peněz. S tím souvisí i fakt i následující fakt;

- **Více než polovina občanů nesouhlasí se spořením v rámci druhého pilíře**

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že více než polovina občanů (celkem 66%) nesouhlasí se spořením v rámci druhého pilíře.

Proto jsem navrhla několik úvah, jak zvýšit důvěru těchto lidí ve stát

- Postupně s narůstajícím věkem snižovat částky, odváděné do prvního pilíře a odlehčit ve prospěch odvodů do druhého pilíře
- Spolu s narůstajícím věkem bych také zvýšila státní příspěvky k PF, penzijnímu pojištění.
- Stát by měl kvůli stárnutí populace celkově snižovat částky odváděné do prvního pilíře a spíše směřovat občany ke spoření do druhého a třetího pilíře.
- Vymezit věkovou hranici odchodu do důchodu v závislosti na jednotlivých povoláních.
- Vytvořit rozsáhlý poradenský systém v rámci mpsv a okresních správ sociálního zabezpečení.

- **Velká část lidí si nespoří na stáří**

Podle průzkumu je to 54% všech dotázaných. Dále z nasbíraných dat na Zlínsku můžeme vidět, že jen malá část lidí si spoří formou penzijních fondů či připojištění a dává přednost jiným formám spoření i přes to, že je tato forma spoření dotovaná státem a mnoha zaměstnavateli. Z dotazníků je také patrné, že mnoho lidí nevěří státu jako garantu sociálních jistot a v současné ekonomické a politické situaci se od státu žádná řešení vedoucí ke zvýšení zabezpečení sociálních jistot nekonají. Současná důchodová politika státu se snaží občany směřovat k soukromému spoření, či spoření do polosoukromých fondů na úkor plošných dávek, které jsou vypláceny z odváděného sociálního pojištění občanů. Proto vidím jako nejlepší řešení pro občany spořit v rámci soukromých penzijních fondů. V dnešní době existuje na trhu řada penzijních fondů či připojištění a informační kampaň jak ze strany pojišťoven, finančních ústavů i samotného státu je zde minimální.

Tabulka 1 Přehled současné výše státního příspěvku (Epojisteni.cz, 2012)

Měsíční příspěvek účastníka	Měsíční příspěvek státu
100-199 Kč	50 Kč + 40 % z částky nad 100 Kč
200-299 Kč	90 Kč + 30 % z částky nad 200 Kč
300-399 Kč	120 Kč + 20 % z částky nad 300 Kč
400-499 Kč	140 Kč + 10 % z částky nad 400 Kč
500 Kč a více	150 Kč

Tabulka 2 Přehled a srovnání zhodnocení penzijních fondů (Penize.cz, 2012)

Měsíční vklad	440 + 0 ²	100 + 600 ³	1500 + 1000 ⁴
Allianz penzijní fond	22 011	28 280	99 925
AEGON Penzijní fond	21 757	27 952	98 766
Generali penzijní fond	21 733	27 919	98 649

² člověk, který si každý měsíc spoří 440 korun. (průměrná úložka na jednoho účastníka penzijního připojištění v roce 2010) a zaměstnavatel mu nic nepřispívá

³ klient, který každý měsíc spoří 100 korun, aby měl nárok na minimální státní podporu, jeho zaměstnavatel mu každý měsíc k tomu ještě přispívá částkou 600 korun (nejčastější suma, kterou zaměstnavatelé přispívají)

⁴ člověk, který měsíčně spoří 1500 korun (částku pro nejvyšší odpočet z daní) a zaměstnavatel mu přidá 1000 Kč. (ve všech třech případech se jedná o modelové situace)

Penzijní fond České spořitelny	21 588	27 729	97 976
Penzijní fond České pojišťovny	21 515	27 636	97 647
AXA penzijní fond	21 505	27 624	97 603
Penzijní fond Komerční banky	21 457	27 560	97 379
ČSOB Penzijní fond Stabilita	21 444	27 544	97 322
ING Penzijní fond	21 406	27 494	97 144
ČSOB Penzijní fond Progres	21 309	27 368	96 701

ZÁVĚR

Mým cílem této práce bylo popsat jistoty, které stát v rámci své sociální politiky garantuje občanům a přiblížit problematiku důchodové politiky a její probíhající reformy.

V teoretické části, kterou jsem rozčlenila do tří kapitol, jsem nejprve vymezila pojmy právní stát, sociální stát a jejich principy. V souvislosti s charakteristikou sociálního státu jsem zmínila základní sociální práva (zejména ta, která jsou garantována Listinou základních práv a svobod) a systémy upravené sociálním právem.

Ve druhém oddílu teoretické části jsem popsala základní modely sociální politiky a s jejich pomocí jsem vymezila vývoj a současnou podobu sociální politiky v ČR. V rámci sociální politiky státu jsem se rozhodla zabývat se podrobněji důchodovou politikou, zejména pak jejím systémem, financováním důchodového systému.

V posledním oddílu teoretické části jsem se věnovala proměně důchodového systému v ČR od roku 1990 až po průběh současné důchodové reformy. Dále jsem charakterizovala tři etapy průběhu současné důchodové reformy a vymezila základní pilíře důchodového pojištění, se kterými počítá současná důchodová reforma.

V praktické části jsem formou dotazníkového šetření zjistila, jaké postoje mají obyvatelé Zlína ke změnám souvisejících s probíhající důchodovou reformou a také jakým způsobem si spoří na stáří. Výsledky tohoto šetření jsem porovнала s celorepublikovým průzkumem. V posledním oddílu praktické části jsem vzhledem k výsledkům průzkumu obyvatel Zlína navrhla několik doporučení týkající se možností spoření a systému motivace některých skupin obyvatel.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- [1] BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. 348 s. ISBN 80-7357-030-0.
- [2] FILIP, J., SVATOŇ, J., ZIMEK, J. *Základy státovědy*. 2. vyd. Brno: MU, 2001. 352 s. ISBN 978-80-210-1575-6.
- [3] FILIP, J. *Ústavní právo České republiky I*. 4. vyd. Brno: MU, 2003. 556 s. ISBN 80-210-3254-5.
- [4] FLEGL, Vladimír. *Ústavní a mezinárodní ochrana lidských práv*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997. 292 s. ISBN 80-7179-125-3.
- [5] GERLOCH, A. *Teorie práva*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 343 s. ISBN 978-80-7380-023-9.
- [6] GREGOROVÁ, Z. *Důchodové systémy*. 1. vyd. Brno: MU, 1998. 212 s. ISBN 80-210-2003-2.
- [7] GREGOROVÁ, Z., GALVAS, M. *Sociální zabezpečení*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 280 s. ISBN 80-210-3686-9.
- [8] HAMPLOVÁ, D., ŠALAMOUNOVÁ, P., ŠALAMOUNOVÁ, G. *Životní cyklus sociologické a demografické perspektivy*. 1. vyd. Praha: SoÚ AV ČR, 2006. 308 s. ISBN 80-7330-082-6.
- [9] HARVÁNEK, J. et al. *Teorie práva*. 2. vyd. Brno: MU, 2004. 342 s. ISBN 80-210-3509-9.
- [10] KOLDINSKÁ, K. *Sociální právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 176 s. ISBN 978-80-7179-620-6.
- [11] KONOPÁSEK, Z. *Estetika sociálního státu*. 1. Praha: G plus G, 1998. 341s. ISBN 80-86103-14-5.
- [12] KREBS, V. et al. *Sociální politika*. 4. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007. 504s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- [13] PAVLÍČEK, V. et al. *Ústavní právo a státověda. 2. díl část 2. Práva a svobody*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2004. 241 s. ISBN 80-7201-472-2.

Elektronické zdroje

- [14] Anasurvey: Dostupné dotazníky zdarma [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z www: <<http://www.anasurvey.com/survey/d/N5T2X8R4V3A5D9A4G>>

- [15] Česká správa sociálního zabezpečení. [online]. Aktualizováno 2008-02-28 [cit. 2012-03-23]. Dostupné na www: <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/profil-organizace/>>
- [16] Česká televize. [online]. Aktualizováno 2011-11-10. [cit. 2012-03-23] Dostupné na www:<http://www.ceskatelevize.cz/program/porady/10319299084/pdf/duchodova_reform_a.pdf>
- [17] *Doslova.cz: Důchodová reforma v etapách* [online]. Aktualizováno 2008-11-27. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z www: <<http://www.doslova.cz/duchod/duchody/1189-duchodova-reforma-v-etapach>>
- [18] *Epojisteni.cz.* [online]. [cit. 2012-04-27]. Dostupné na www: <<http://www.epojisteni.cz/penzijni-pripojisteni/>>
- [19] *Epravo.cz.* [online]. Aktualizováno 2011-07-22. [cit. 2011-11-13]. Dostupné na www: <<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-21-cervna-2011-kterym-se-meni-zakon-c-1551995-sb-o-duchodovem-pojisteni-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-a-nektere-dalsi-zakony-18423.html>>
- [20] *Finance.cz.* [online]. [cit. 2012-04-27]. Dostupné na www: <<http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/soucasny-cesky-duchodovy-system/>>
- [21] *Investia.cz: Tři pilíře důchodové reformy* [online]. Aktualizováno 2011-09-20. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z www: <<http://www.investia.cz/tri-pilire-duchodove-reformy>>
- [22] *Iuridictum: Encyklopedie o právu.* [online]. Aktualizováno 2007-08-30. [cit. 2011-11-13]. Dostupné na www: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Brzdy_a_rovnovahy>
- [23] *Kurzy.cz.* [online]. Aktualizováno 2012-04-10 [cit. 2012-04-27]. Dostupné na www: <<http://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost/>>
- [24] *Ministerstvo práce a sociálních věcí.* [online]. Aktualizováno 2012-01-01. [cit. 2012-03-23]. Dostupné na www: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/11969/Analyza.pdf>>
- [25] *Peníze.cz* [online]. Aktualizováno 2009-06-10. [cit. 2012-03-23]. Dostupné na www: <<http://www.penize.cz/financni-poradenstvi/54216-rodinny-rozpocet-proc-je-nutne-si-vest-rodinny-rozpocet>>

[26] Peníze.cz [online]. Aktualizováno 2012-06-10. [cit. 2012-04-27]. Dostupné na www: <<http://www.penize.cz/penzijni-pripojisti/230653-velke-srovnani-penzijnich-fondu-poslednich-14-dni-na-zmenu>>

[27] *Pojištění.cz.* [online]. ©2009 [cit. 2012-03-23]. Dostupné na www: <<http://pojisteni.3rd.cz/tag/socialni-jistoty/>>

[28] *Socialni-davky.unas.cz* [online]. ©2012. Aktualizováno [cit. 2012-03-23]. Dostupné na www: <<http://socialni-davky.unas.cz/>>

[29] *Vláda české republiky* [online]. Aktualizováno 2008b-03-12. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z www: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=32540>>

[30] *Vláda české republiky* [online]. Aktualizováno 2008a-06-23. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=36863>>

[31] VEČEŘA, M. et al. *Základy teorie práva.* [CD-ROM] Brno: Právnická fakulta Masarykovy Univerzity v Brně, 2004 [cit. 2011-11-14].

Legislativa

[32] Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

[33] Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

[34] Zákon 589/1992, o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČNR	Česká národní rada
ČSR	Česká socialistická republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ES	Evropské společenství
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PF	Penzijní fond
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
ÚSC	Územní samosprávný celek

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 Demografický vývoj Česká republika (Počet obyvatel v procentech ve věku 65 let a více připadajících na 100 obyvatel ve věku 20 až 64 let (Koldinská, 2007, s. 109).....</i>	28
<i>Obrázek 2 Struktura dotazovaných dle pohlaví.....</i>	33
<i>Obrázek 3 Struktura dotazovaných dle věku.....</i>	33
<i>Obrázek 4 Struktura dotazovaných dle sociálního postavení.....</i>	34
<i>Obrázek 5 Celkový názor na nutnost důchodové reformy v ČR.....</i>	35
<i>Obrázek 6 Srovnání názorů mužů a žen na nutnost důchodové reformy.....</i>	36
<i>Obrázek 7 Pohled na nutnost důchodové reformy v jednotlivých věkových skupinách obyvatel.</i>	37
<i>Obrázek 8 Pohled na nutnost důchodové reformy v jednotlivých sociálních skupinách.....</i>	39
<i>Obrázek 9 Celkový názor občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku.....</i>	40
<i>Obrázek 10 Názor občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku v rámci pohlaví.....</i>	41
<i>Obrázek 11 Názor občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku v rámci různých věkových skupin.</i>	42
<i>Obrázek 12 Názor občanů na změnu životní úrovně v důchodovém věku v rámci různých sociálních skupin.....</i>	44
<i>Obrázek 13 Celkový přehled jakým způsobem spoří občané Zlína.....</i>	45
<i>Obrázek 14 Způsob jakým spoří jednotlivá pohlaví zlínských občanů.....</i>	46
<i>Obrázek 15 Způsob jakým spoří jednotlivé věkové skupiny zlínských občanů.....</i>	47
<i>Obrázek 16 Způsob jakým spoří jednotlivé sociální skupiny zlínských občanů.....</i>	48
<i>Obrázek 17 Důvěra obyvatel Zlína ve stát jako garanta sociálních jistot.....</i>	49
<i>Obrázek 18 Důvěra zlínských občanů ve stát jako garanta sociálních jistot v rámci pohlaví.....</i>	50
<i>Obrázek 19 Důvěra zlínských občanů ve stát v různých věkových skupinách.....</i>	50
<i>Obrázek 20 Důvěra zlínských občanů ve stát v různých věkových skupinách.....</i>	51
<i>Obrázek 21 Názor zlínských občanů na spoření v rámci druhého pilíře.....</i>	52
<i>Obrázek 22 Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v rámci pohlaví.....</i>	53
<i>Obrázek 23 Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v jednotlivých věkových skupinách.....</i>	54

Obrázek 24 *Názor zlínských občanů na spoření do druhého pilíře v jednotlivých sociálních skupinách* 56

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Přehled současné výše státního příspěvku (Epojisteni.cz, 2012)	61
Tabulka 2 Přehled a srovnání zhodnocení penzijních fondů (Penize.cz, 2012)	61

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK NA TÉMA DŮCHODOVÁ REFORMA

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK SPOLEČNOSTI IPSOS ČÁST 1

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK SPOLEČNOSTI IPSOS ČÁST 2

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK SPOLEČNOSTI IPSOS ČÁST 3

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK NA TÉMA DŮCHODOVÁ REFORMA

Dobrý den,

jmenuji se Eva Drážná a v současné době studuji na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Na základě tohoto dotazníku bych se chtěla pokusit zjistit, jaký názor mají obyvatelé Zlína na schválení důchodové reformy a jak se připravují na změny, které mají proběhnout v systému penzijního pojištění. Vaše poznatky bych rád použila do své bakalářské práce. Dotazník je anonymní.

Předem Vám děkuji za vyplnění jednotlivých odpovědí a za Váš čas.

Zaškrtněte prosím Vám odpovídající variantu odpovědi.

Pohlaví:

- muž
- žena

Jsem:

- Student
- Zaměstnaný
- Nezaměstnaný
- V domácnosti
- Důchodce

Věk:

- méně než 26 let
- 26-35 let
- 35-50let
- 50 let a výše

1. Z následujících tvrzení vyberte to, se kterým nejvíce souhlasíte

- Důchodová reforma je nutná, souhlasím se schválením současného návrhu
- Důchodová reforma je nutná, ale nesouhlasím se schválením současného návrhu
- Současný systém důchodového pojištění vnímám jako zcela vyhovující
- Nevím

2. Očekávám, že se v důchodu moje životní úroveň:

- Výrazně lepší
- Spíše lepší
- Zůstane stejná
- Spíše zhorší
- Výrazně zhorší
- Nevím

3. Spoříte si již v současné době na důchod? Pokud ano jak?

- Nespořím si vůbec
- Spořím formou penzijního fondu nebo penzijního připojištění
- Spořím si formou běžných spořicíh produktů (spořicí účty, stavební spoření)
- Spořím si formou investic (dluhopisy, cenné papíry apod.)
- Spořím si jinak
- Nevím, nechci odpovědět

4. Věříte, že se o vás v důchodovém věku postará stát alespoň na úrovni vašich základních potřeb (strava, ubytování, zdravotní péče)?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne
- Nevím

5. Souhlasíte s návrhem, že by byla část Vašeho důchodového pojištění odváděna do soukromých penzijních fondů

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne
- Nevím

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK SPOLEČNOSTI IPSOS ČÁST 1

80 % obyvatel ČR očekává v důchodu zhoršení své životní úrovně

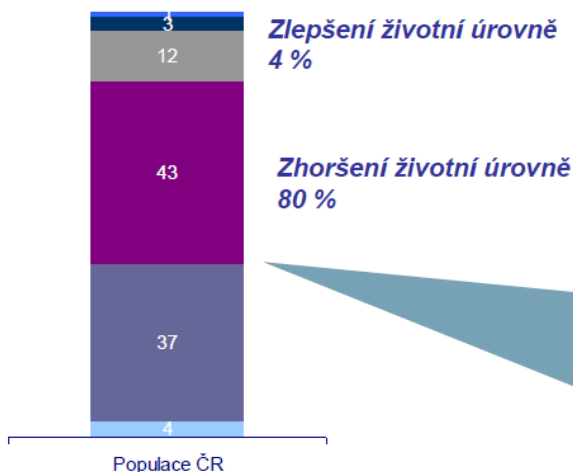
Naprostá většina české populace je velmi pesimistická v otázce své životní úrovně po odchodu do důchodu, 80 % očekává zhoršení, 37 % dokonce výrazné zhoršení.

Očekáváte, že se Vaše životní úroveň v důchodu...?

Pouze jedna možná odpověď

Možnosti odpovědí byly respondentům nabídnuty

- Výrazně lepší
- Spíše lepší
- Zůstane stejná
- Spíše zhorší
- Výrazně zhorší
- Nevím

Mladí lidé do 24 let jsou méně pesimističtí než lidé nad 35 let, očekávají v důchodu zhoršení své životní úrovně v 73 %, zatímco lidé nad 35 let v 82 %.

Ženy jsou pesimističtější než muži, očekávají v důchodu výrazné zhoršení své životní úrovně ve 41 %, zatímco muži ve 34 %.

v %
1 000 respondentů

Výsledky průzkumu

2

Ipsos

25.

http://www.ceskatelevize.cz/program/porady/10319299084/pdf/duchodova_reforma.pdf

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK SPOLEČNOSTI IPSOS ČÁST 2

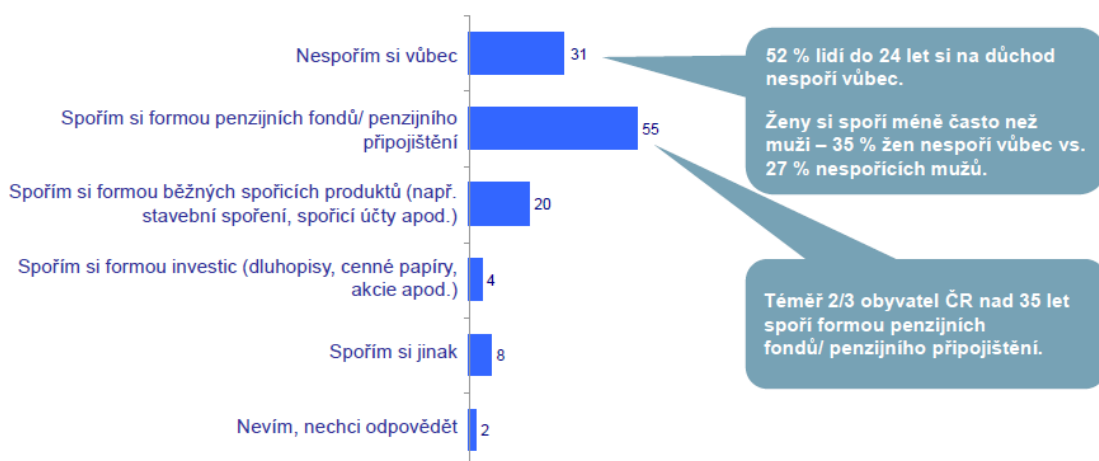

Více než polovina obyvatel ČR si spoří na důchod v penzijních fondech, třetina si nespoří vůbec

Zatímco téměř 1/3 obyvatel ČR si nespoří na důchod vůbec (častěji mladí lidé a ženy), více než polovina využívá penzijní fondy, 20 % využívá běžné spořicí produkty.

Spoříte si v současné době na důchod? Pokud ano, jakým způsobem?

*Možnost více odpovědí
Možnosti odpovědí byly respondentům nabídnuty*

v %
1 000 respondentů

Výsledky průzkumu

3

Ipsos

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK SPOLEČNOSTI IPSOS ČÁST 3

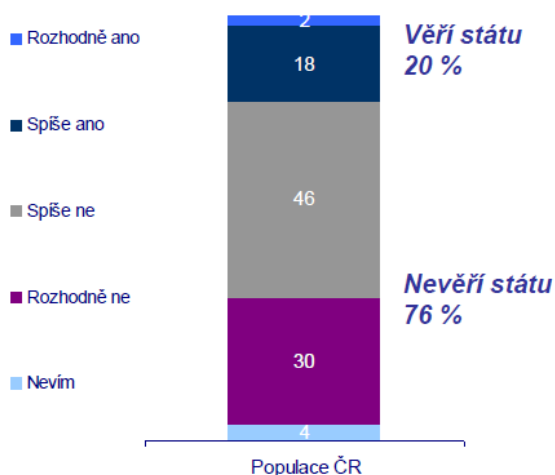

3/4 obyvatel ČR nevěří státu a nesouhlasí s odvodem důchodového připojištění do soukromých PF

80 % obyvatel ČR očekává v důchodu zhoršení své životní úrovně, 76 % nevěří, že se o ně stát finančně postará alespoň na úrovni základních potřeb (nájem, jídlo atp.). 74 % nesouhlasí s odvodem do soukromých fondů (zejména starší občané nad 45 let – rozhodně nesouhlasí více než 80 % z nich).

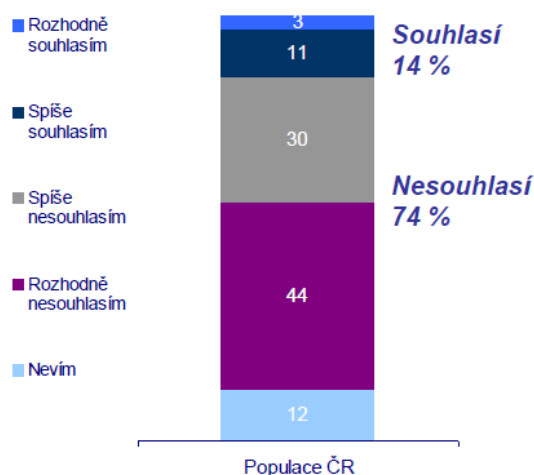
Věříte, že se o Vás stát v důchodu finančně postará alespoň na úrovni základních potřeb (nájem, jídlo atp.)?

*Pouze jedna možná odpověď
Možnosti odpovědí byly respondentům nabídnuty*

Do jaké míry souhlasíte s návrhem, že by část Vašeho důchodového pojištění byla odváděna do soukromých penzijních fondů?

*Pouze jedna možná odpověď
Možnosti odpovědí byly respondentům nabídnuty*

v %
1 000 respondentů

Výsledky průzkumu

4

Ipsos